

Kehityksellisen kielihäiriön ja koulukiusaamisen välinen yhteys sekä siihen vaikuttavat yksilötekijät

Pinja Männikkö ja Venla Volanen

Kandidaatintutkielma

Ohjaajat: Elina Mainela-Arnold ja Katja Tervahartiala

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Psykologian ja logopedian laitos

Logopedia

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

MÄNNIKKÖ PINJA & VOLANEN VENLA: Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen
välinen yhteys sekä siihen vaikuttavat
yksilötekijät

Kandidaatintutkielma, 53 s., 2 liitettä

Logopedia

Toukokuu 2026

Kehityksellisessä kielihäiriössä kielelliset vaikeudet vaikuttavat päivittäin toimintakykyyn, kuten koulunkäyntiin ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden kanssa. Lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, onkin havaittu kielellisten vaikeuksien lisäksi myös enemmän emotionaalisia vaikeuksia, käytösongelmia ja vertaissuhdeongelmia kuin tyypillisesti kehittyvillä lapsilla. Yksi merkittävistä vertaissuhdeongelmista on koulukiusaaminen. Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen välisestä yhteydestä sekä siihen vaikuttavista yksilötekijöistä ei ole vielä tehty kokoavaa tutkimusta. Tämän katsauksen tarkoituksena on selvittää kehityksellisen kielihäiriön mahdollista yhteyttä koulukiusaamiseen, sekä tähän yhteyteen vaikuttavia yksilötekijöitä. Katsauksessa kiusaamista tarkastellaan sekä kiusatuksi joutumisen että kiusaajana toimimisen näkökulmasta.

Tutkimus on toteutettu systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Aineistohaku tehtiin PubMed-, Linguistics and Language Behavior Abstracts- ja APA psycINFO tietokannoissa. Katsaukseen otettiin mukaan 16 tutkimusartikkelia, jotka olivat englanninkielisiä, vertaisarvioituja ja niissä käsiteltiin kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen tai kiusaajana toimimisen välistä yhteyttä. Valitut artikkelit oli julkaistu vuosina 2003–2024. Tutkittujen ikä vaihteli noin 3–16 vuoden välillä lukuun ottamatta yhtä tutkimusta, jossa kiusaamisen kokemuksia tutkittiin retrospektiivisesti 3–18 vuoden ikäisenä. Tutkimuksissa kehityksellisestä kielihäiriöstä ja kiusaamisesta käytetyt määritelmät sekä kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen mittaamiseen käytetyt menetelmät vaihtelivat.

Tämän katsauksen tulokset viittaavat siihen, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kokevat enemmän kiusatuksi joutumista kuin tyypillisesti kehittyvät vertaiset. Kiusaajana toimimisen osalta tulokset viittaavat puolestaan siihen, että ryhmien välillä ei ole eroja. Vähäisen näytön vuoksi kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen yhteydestä tarvitaan kuitenkin vielä lisää tutkimusta. Lisäksi on mahdollista, että jotkin yksilötekijät vaikuttavat kiusatuksi joutumiseen eri tavalla lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö kuin heidän tyypillisesti kehittyvillä vertaisillaan. Tämän perusteella jatkotutkimuksissa olisi kiinnostavaa tarkastella esimerkiksi emotionaalisten taitojen, sosiaalisten suhteiden ongelmien sekä hyperaktiivisuuden ja itsetunnon vaikutusta kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen väliseen yhteyteen. Yksilötekijöistä tarvitaan lisää tutkimusta sekä kiusatun että kiusaajan roolin näkökulmasta.

Asiasanat: kehityksellinen kielihäiriö, kiusaaminen, yksilötekijät

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Kehityksellinen kielihäiriö	2
1.1.1 Kehityksellisen kielihäiriön oirekuva ja esiintyvyys	2
1.1.2 Kehityksellisen kielihäiriön diagnosointi	2
1.2 Kehityksellinen kielihäiriö ja kiusaaminen	5
1.3 Kiusaaminen	6
1.4 Tutkimuksen tarkoitus	8
2. Menetelmät.....	9
2.1 Aineiston hankinta.....	9
2.2 Aineiston luokittelu	12
3 Tulokset.....	13
3.1 Tutkimuksen aineisto.....	13
3.2 Kehityksellisen kielihäiriön määritelmät.....	13
3.3 Kiusaamisen mittaamiseen käytetyt menetelmät.....	22
3.4 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusatuksi joutumiseen.....	24
3.5 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusaajana toimimiseen.....	30
3.6 Tutkitut yksilötekijät ja niiden yhteys kiusaamiseen.....	30
3.6.1 Erot mitatuissa yksilötekijöissä kielihäiriöryhmässä ja kontrolliryhmässä	30
3.6.2 Yksilötekijöiden yhteys kiusaamiseen	32
4 Pohdinta.....	35
4.1 Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen yhteys.....	35
4.1.1 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusatuksi joutumiseen	35
4.1.2 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusaajana toimimiseen	36
4.1.3 Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen yhteyteen vaikuttavat yksilötekijät	37
4.2 Vahvuudet ja rajoitukset.....	38
4.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	40

4.4 Sovellusehdotukset	41
Lähteet	43
Liitteet	54

1 Johdanto

Kehityksellisessä kielihäiriössä kielelliset vaikeudet vaikuttavat päivittäiseen toimintakykyyn, kuten koulunkäyntiin ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden kanssa (Bishop ym., 2017). Lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, onkin havaittu kielellisten vaikeuksien lisäksi myös enemmän emotionaalisia vaikeuksia, käytösongelmia ja vertaissuhdeongelmia kuin tyypillisesti kehittyvillä lapsilla (Norbury ym., 2016).

Yksi merkittävistä vertaissuhdeongelmista on koulukiusaaminen. Maailmanlaajuisesti lähes joka kolmas lapsi ja nuori joutuu sen kohteeksi kuukausittain (UNESCO, 2019). Kiusatuksi joutumisella on monia kielteisiä vaikutuksia yksilön psykososiaaliseen toimintakykyyn. Pitkittäistutkimuksissa kiusatuksi joutumisen on havaittu ennustavan esimerkiksi heikompaa itsetuntoa (Overbeek ym., 2010), yksinäisyyttä (Matthews ym., 2022), ahdistuneisuutta (Jadambaa ym., 2020), masentuneisuutta (Kaltiala-Heino ym., 2010) ja itsetuhoisia ajatuksia (van Geel ym., 2022). Myös kiusaajana toimimisen on havaittu ennustavan psyykkisiä oireita, kuten masentuneisuutta (Kaltiala-Heino ym., 2010).

Vaikka kiusatuksi joutumista ja kiusaajana toimimista on tutkittu lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, systemaattista katsausta kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen tai kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen välisestä yhteydestä ei ole tehty. Tämän katsauksen tarkoituksena on selvittää, onko kiusatuksi joutuminen tai kiusaajana toimiminen yleisempää lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kuin heidän tyypillisesti kehittyvillä vertaisillaan.

Kehityksellinen kielihäiriö saattaa itsessään altistaa vertaissuhdeongelmille, sillä heikkojen kielellisten taitojen on havaittu olevan yhteydessä vaikeuksiin sosiaalisissa suhteissa (Van Daal ym., 2007). Toisaalta kehitykselliseen kielihäiriöön saattaa liittyä myös muita tekijöitä, jotka altistavat vertaissuhdeongelmille, kuten kiusaamiselle, kielellisiä vaikeuksia enemmän (Hart ym., 2004). Syy-seuraussuhteet kehitykselliseen kielihäiriöön liittyvien vertaissuhdeongelmien taustalla eivät siis ole yksiselitteisesti selvillä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen väliseen yhteyteen vaikuttavia yksilötekijöitä. Näin voidaan tunnistaa altistavia ja suojaavia yksilötekijöitä, jotka liittyvät kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Tunnistamalla näitä suojaavia ja altistavia tekijöitä voidaan puolestaan tukea vertaissuhteita lapsilla ja nuorilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö.

1.1 Kehityksellinen kielihäiriö

1.1.1 Kehityksellisen kielihäiriön oirekuva ja esiintyvyys

Kehityksellinen kielihäiriö on kielen kehityksen häiriö, jossa kielelliset taidot eivät kehity ikätasoisesti. Kielellisiä vaikeuksia voi ilmetä sekä puheen tuottamisessa että ymmärtämisessä (Käypä hoito –suositus, 2019). Vaikeudet voivat olla pragmaattisia, fonologisia, semanttisia, diskursiivisia sekä syntaksiin, kielelliseen oppimiseen ja muistiin liittyviä (Bishop ym., 2017). Nämä vaikeudet heijastuvat vuorovaikutukseen, toimintakykyyn ja osallistumiseen. On tyypillistä, että kehityksellisen kielihäiriön yhteydessä esiintyy myös muita vaikeuksia, kuten lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia sekä motorisen oppimisen vaikeuksia (Bishop ym., 2017).

Kehityksellisen kielihäiriön diagnosointi on luotettavinta tehdä neljän vuoden iästä alkaen, jolloin vaikeudet usealla kielen osa-alueella ennustavat vaikeuksien jatkumista aina kouluikäseen asti (Bishop ym., 2017). Alle kolmevuotiaiden lasten diagnosointi ei ole luotettavaa, sillä myöhään puhumaan oppivien lasten erottelu kielihäiriön omaavista lapsista on hankalaa, eikä voida vielä ennustaa, ketkä saavuttavat ikätasoiset kielelliset taidot.

Kehityksellisen kielihäiriön esiintyvyydestä on saatu vaihtelevia tuloksia (Käypä hoito –suositus, 2019). Esiintyvyys vaihtelee noin 3-7% välillä riippuen lasten ja nuorten iästä ja siitä, miten kehityksellinen kielihäiriö on määritelty (Bishop ym., 2017). Pojilla kehityksellinen kielihäiriö on mahdollisesti yleisempi kuin tytöillä. Kehityksellisen kielihäiriön taustalla olevia mekanismeja ei vielä täysin tunneta, mutta niiden oletetaan liittyvän aivojen toiminnan poikkeavuuksiin (Bishop, 2003; Webster & Shevell, 2004), jotka mahdollisesti aiheutuvat perinnöllisistä sekä ympäristöön liittyvistä tekijöistä (Barry ym., 2007; Bishop, 2006).

1.1.2 Kehityksellisen kielihäiriön diagnosointi

Kehityksellisestä kielihäiriöstä käytetyssä käsitteistössä ja kriteereissä on ollut paljon vaihtelevuutta, mikä on vaikeuttanut tutkimusta sekä tarvittavien palveluiden saantia käytännössä (Bishop ym., 2017). Kehityksellisestä kielihäiriöstä (engl. *Developmental Language Disorder*, DLD) on käytetty aikaisemmin termiä kielellinen erityisvaikeus (engl. *Specific Language Impairment*, SLI). Lisäksi kehityksellisestä kielihäiriöstä on Suomessa käytetty myös termiä dysfasia (Käypä hoito –suositus, 2019). Käytettyihin termeihin liitetyissä diagnostisissa kriteereissä on eroja eri diagnoosiluokitusten välillä, mikä on asettanut haasteita häiriön diagnosointiin ja esiintyvyyden arviointiin (Bishop ym., 2017). Vaihtelu termistössä

sekä diagnostisissa kriteereissä liittyy muun muassa siihen, että häiriön parissa työskenteleviä ammattiryhmiä on paljon.

Kehityksellisen kielihäiriön diagnostisia kriteerejä sekä käytettyä termistöä on pyritty yhtenäistämään CATALISE-projektissa (Bishop ym., 2016, 2017). Projektin perusteella kootuissa CATALISE-lausunnoissa ehdotetaan, että termiä kielellinen häiriö käytettäisiin lapsista, joilla kielelliset vaikeudet vaikuttavat merkittävästi koulunkäyntiin ja arjessa tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Myös vaikeuksien jatkumista keskilapsuuteen ja myöhempisiin vaiheisiin pidetään kriteerinä kielelliselle häiriölle (Bishop ym., 2017). Termiä kehityksellinen kielihäiriö (DLD) puolestaan ehdotetaan käytettäväksi, kun kielellinen häiriö ei esiinny osana muusta häiriöstä, sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa monisyistä oirekuvaa. Kehityksellisen kielihäiriön voidaan kuitenkin katsoa esiintyvän samanaikaisesti häiriöiden kanssa, joiden yhteys kielellisiin ongelmiin ei ole selvä (Bishop ym., 2017). Tällaisia ovat esimerkiksi tarkkaavuuden vaikeudet, motoriikan vaikeudet, lukemisen- ja kirjoittamisen vaikeudet, puheentuoton vaikeudet sekä käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyvät häiriöt.

Suomessa kehityksellisen kielihäiriön diagnostiikassa on hyödynnetty vielä toistaiseksi ICD-10:een perustuvaa diagnoosiluokitusta, jossa kielellisen kehityshäiriön diagnoosi annetaan puheen tuottamisen häiriön (F80.1) ja ymmärtämisen häiriön (F80.2) diagnoosien kautta (Käypä hoito –suositus, 2019). Jos näiden häiriöiden diagnosoiminen ei ole mahdollista, voidaan antaa muun puheen ja kielen kehityksen häiriön diagnoosi (F80.8) tai määrittämättömän puheen ja kielen kehityksen häiriön diagnoosi (F80.9). Lähivuosina Suomessa käyttöön otettavassa ICD-11-luokituksessa kehityksellisen kielihäiriön diagnostiikka on tarkempaa ja enemmän toimintakykyyn painottuvaa (ICD-11: World Health Organization, 2026). Siinä kehitykselliselle kielihäiriölle on oma koodinsa (6A01.2), ja kehityksellinen kielihäiriö voidaan jakaa edelleen puheen ymmärtämisen ja tuottamisen (6A01.20), puheen tuottamisen (6A01.21), pragmaattisen kielen (6A01.22) tai muiden määriteltyjen kielen vaikeuksien (6A01.23) mukaan.

Nykyään käytössä olevien diagnoosijärjestelmien, kuten ICD-11:n (ICD-11: World Health Organization, 2026), DSM-5:n (DSM-5: American Psychiatric Association, 2013) ja erityisesti ICD-10:n (ICD-10: World Health Organization, 2019) diagnoosikriteerit kehitykselliselle kielihäiriölle eivät kuitenkaan vastaa täysin CATALISE-suosituksia ja nykytutkimuksen käsitystä kehityksellisestä kielihäiriöstä. Esimerkiksi ICD-10:n diagnoosikriteerit kehitykselliselle kielihäiriölle edellyttävät, että puheen ymmärtämistä tai tuottamista

mittaavista testeistä saadut tulokset ovat vähintään yhden keskihajonnan nonverbaalista älykkyydosamäärää matalammat (ICD-10: World Health Organization, 2019). Kielellisten taitojen täytyy siis ICD-10:n mukaan olla heikommalla kuin yksilön nonverbaalinen älykkyys. Tätä kielelliseen erityisvaikeuteen kuulunututta kriteeriä ei kuitenkaan pidetä enää tarpeellisenä kehityksellisen kielihäiriön kriteerinä (Bishop, 2014; Ebbels, 2014). Myös CATALISE-suosituksissa todetaan, ettei ero kielellisten taitojen ja nonverbaalisen älykkyyden välillä olisi este kehityksellisen kielihäiriön diagnosoinnille (Bishop ym., 2017). Tätä suositusta tukevat tutkimukset, joiden mukaan kielihäiriön omaavilla lapsilla nonverbaalisen älykkyyden taso ei vaikuta kielellisten, sosioemotionaalisten tai käytökseen liittyvien vaikeuksien vaikeusasteeseen (Norbury ym., 2016).

CATALISE-lausunnossa todetaan myös, ettei heikko nonverbaalinen kyvykkyys olisi este kehityksellisen kielihäiriön diagnosoinnille (Bishop ym., 2017). ICD-10-diagnoosiluokituksen mukainen kehityksellisen kielihäiriön diagnoosi edellyttää kuitenkin, että nonverbaalinen älykkyys on vähintään 70, eli normaalin älykkyyden rajoissa (ICD-10; Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2011). Edellytyksenä kehityksellisen kielihäiriön diagnoosille on ICD-10:n mukaan myös, että tuottamiseen tai ymmärtämiseen vaikuttavaa vammaa tai laaja-alaista kehityshäiriötä ei ole todettu. Myöskään ICD-11- tai DSM-V-diagnoosiluokituksen mukaan kielelliset vaikeudet eivät saa selittyä täysin älyllisen kehityksen häiriöllä, vaikka tarkkaa rajaa älykkyydelle ei olekaan asetettu (ICD-11: Maailman terveysjärjestö, 2019; DSM-5: American Psychiatric Association, 2013). Kielelliset vaikeudet eivät saa selittyä täysin myöskään autismikirjon häiriöllä, muulla neurokehityksellisellä häiriöllä, aistivammalla tai hermoston sairaudella.

Tällaisten poissulkukriteerien käyttöä kehityksellisen kielihäiriön diagnosoinnissa ei suositella CATALISE-suosituksissa, sillä niiden ajatellaan vaikeuttavan tarvittavien palveluiden saamista (Bishop ym., 2017). Myös lapset, joilla kehityksellinen kielihäiriö liittyy johonkin muuhun kehitykselliseen häiriöön, kuten kehitysvammaan, hyötyvät todennäköisesti ammattilaisen tuesta kommunikoinnin tukemiseksi (Norbury ym., 2016). Kehityksellisen kielihäiriön diagnoosin poissulkevien kriteerien sijaan CATALISE suosittelee käytettäväksi käsitettä x:n liittyvä kehityksellinen kielihäiriö, kun kielelliset vaikeudet selittyvät jollain muulla diagnoosilla (Bishop ym., 2017). Esimerkiksi kehitysvammalla selittyvästä kehityksellisestä kielihäiriöstä suositeltaisiin siis käyttämään käsitettä kehitysvammaan liittyvä kehityksellinen kielihäiriö sen sijaan, että kehitysvamma poissulkisi kehityksellisen kielihäiriön diagnoosin.

1.2. Kehityksellinen kielihäiriö ja kiusaaminen

Heikkojen kielellisten taitojen on havaittu olevan yhteydessä vaikeuksiin sosiaalisissa suhteissa (Van Daal ym., 2007), joten kehitykselliseen kielihäiriöön liittyvät kielelliset vaikeudet saattavat itsessään altistaa kiusatuksi joutumiselle tai muiden kiusaamiselle. Vaikka lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, onkin havaittu enemmän vertaissuhdeongelmia (Norbury ym., 2016), kaikissa tutkimuksissa ei ole havaittu yhteyttä kielellisten vaikeuksien ja vertaissuhdeongelmien välillä (Lindsay ym., 2008). Kehityksellisen kielihäiriön ja vertaissuhdeongelmien yhteys ei siis välttämättä selity ainoastaan heikoilla kielellisillä taidoilla (Hart ym., 2004). Kehitykselliseen kielihäiriöön saattaakin liittyä myös muita tekijöitä, jotka altistavat vertaissuhdeongelmille, kuten kiusatuksi joutumiselle, kielellisiä vaikeuksia enemmän.

Kielellisten vaikeuksien aiheuttamat kommunikoinnin vaikeudet saattavat johtaa esimerkiksi vähäisempään vuorovaikutukseen muiden kanssa ja siten vähentää mahdollisuuksia harjoitella vertaissuhteissa tarvittavia sosiaalisia taitoja (Redmond & Rice, 1998). Heikommat sosiaaliset taidot puolestaan ennustavat vertaissuhdeongelmia, kuten kiusatuksi joutumista (Cook ym., 2010). Myös itsesääteily edellyttää kielellisten taitojen hallintaa (Vallotton & Ayoub, 2011), ja itsesääteilyyn kuuluvien tunteiden säätelytaitojen onkin havaittu olevan heikommat lapsilla, joilla kielelliset taidot ovat heikot (Forrest ym., 2020). Heikommat emotionaaliset taidot (Jiang & Shi, 2024) ovat heikkojen sosiaalisten taitojen (Habashy Hussein, 2013) lisäksi yhteydessä kiusatuksi joutumiseen. Sosioemotionaaliset taidot saattavat siis osaltaan selittää kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen välistä yhteyttä, koska kehityksellinen kielihäiriö saattaa vaikuttaa kielteisesti sosioemotionaalisten taitojen kehitykseen ja lisätä näin riskiä kiusatuksi joutumiselle.

Kehityksellinen kielihäiriö on yhteydessä myös lisääntyneeseen aggressiivisuuteen (Wang ym., 2018), jonka on todettu olevan yhteydessä kiusaajana toimimiseen (Veenstra ym., 2005). Kehityksellinen kielihäiriö saattaisi siis vaikuttaa myös sellaisten yksilöön liittyvien tekijöiden kehittymiseen, jotka altistavat kiusaajana toimimiselle.

1.3 Kiusaaminen

Vertaissuhteissa tapahtuva kiusaaminen on fyysistä, sanallista tai sosiaalista aggressiivista käyttäytymistä, jolla loukataan kiusattua (Olweus, 1994). Sosiaalinen kiusaaminen on fyysistä ja sanallista kiusaamista epäsuorempaa, ja sitä on esimerkiksi tarkoituksellinen ryhmän ulkopuolelle jättäminen. Kiusaamisen kriteereinä pidetään usein tarkoituksellisuutta ja toistuvuutta. Olweuksen (2013) mukaan aggressiivisten tekojen tarkoituksellisuus on kuitenkin toistuvuutta merkittävämpi kriteeri kiusaamiselle. Toistuvuuden kriteerillä onkin pyritty tutkimuksissa varmistamaan kiusaamisen tarkoituksellisuus. Lisäksi kiusaamiseen liittyy myös valtasuhteiden epätasapaino, jossa kiusattu ei pysty puolustautumaan kiusaamiselta (Olweus, 1994). Kiusattu voi olla kiusaajaa heikommassa asemassa joko fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti (Olweus, 2013).

Tähän katsaukseen otetuissa artikkeleissa on tutkittu kiusaamista kouluympäristössä, vaikka kiusaamista voikin tapahtua myös muissa ympäristöissä. Arviot koulukiusaamisen esiintyvyydestä vaihtelevat, mutta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyiden (2006–2025) mukaan 5–9 % suomalaisista peruskoululaisista on kokenut kiusaamista vähintään viikoittain. Maailmanlaajuisesti puolestaan keskimäärin 9–13 % lapsista ja nuorista on kokenut kiusaamista edellisten kuukausien aikana, kun taas keskimäärin 8–12 % on edellisten kuukausien aikana kiusannut itse muita (Currie ym., 2012, s. 191–199). Koulukiusaamisen on havaittu olevan yleisintä 12–13 vuoden iässä ja vähenevän kohti aikuisuutta (Pichel ym., 2021). Iän myötä kiusaamisen fyysisten muotojen sijaan korostuvat kiusaamisen sanalliset ja sosiaaliset muodot. Joidenkin tutkimusten mukaan kiusaajan roolissa toimivat saattavat olla hieman useammin poikia ja kiusatut tyttöjä (Pichel ym., 2021).

Kiusaajan ja kiusatun roolit eivät ole täysin erilliset, sillä osa kiusaajista saattaa olla samaan aikaan myös itse kiusattuja (Salmivalli, 2010). Samanaikaisesti sekä kiusaajiksi että kiusatuiksi voidaan eri tutkimusten mukaan luokitella noin 4–6 % lapsista ja nuorista. Näillä lapsilla ja nuorilla, jotka ovat samanaikaisesti sekä kiusattuja että kiusaajia, on havaittu enemmän psykososiaalisia ja käytökseen liittyviä ongelmia kuin kiusatuilla tai kiusaajilla (Haynie ym., 2001; Kelly ym., 2015). Esimerkiksi masennusoireiden ja ahdistuneisuuden sekä itsetuhoisten ajatusten on havaittu olevan heillä yleisempiä kuin kiusatuilla tai kiusaajilla. Lisäksi emotionaaliset ja sosiaaliset taidot vaikuttavat olevan heikoimmat nimenomaan näillä lapsilla, jotka ovat sekä kiusaajia että kiusattuja (Habashy Hussein, 2013). Kiusatuksi joutuminen ja

kiusaajana toimiminen ovat kuitenkin myös erikseenkin yhteydessä erilaisiin psykososiaalisiin ja käytökseen liittyviin ongelmiin (Ariani ym., 2025).

Kiusaajan ja kiusatun roolien lisäksi kiusaamistilanteisiin on tunnistettu liittyvän neljä muuta roolia, jotka ovat kiusaajan apuri, kiusaajan kannustaja, sivustaseuraaja ja kiusatun puolustaja (Salmivalli ym., 1996). Vaikka kiusaaminen onkin ryhmään liittyvä ilmiö, tämä katsaus keskittyy vain kiusaajan ja kiusatun rooleihin.

Kiusatuksi joutumiselle altistavia yksilötekijöitä ovat esimerkiksi heikko itsetunto (Mullan ym., 2023), heikot sosiaaliset taidot ja sisäänpäin suuntautuvat ongelmat (Cook ym., 2010), joita ovat esimerkiksi vetäytyvyys, masentuneisuus ja ahdistuneisuus. Samat tekijät, jotka altistavat kiusatuksi joutumiselle, saattavat kuitenkin olla myös seurauksia kiusatuksi joutumisesta (Reijntjes ym., 2011). Esimerkiksi sisäänpäin suuntautuvien oireiden on havaittu olevan sekä seurauksia kiusatuksi joutumisesta että myös altistavan kiusatuksi joutumiselle. Kiusatuksi joutuminen saattaa siis olla kehämäinen ilmiö, jossa kiusatuksi joutumisen seuraukset altistavat kiusatuksi joutumiselle myös jatkossa ja näin lisäävät koetun kiusaamisen pysyvyyttä.

Kiusaajana toimiminen ei puolestaan vaikuta selittyvän heikolla itsetunnolla tai heikoilla sosiaalisilla taidoilla (Cook ym., 2010; Kaukiainen ym., 1999; Sutton ym., 1999). Näiden haasteiden sijaan kiusaajana toimimista ennustavat ennemminkin ulospäin suuntautuvat ongelmat ja kielteinen suhtautuminen muihin (Cook ym., 2010). Ulospäin suuntautuvia ongelmia ovat esimerkiksi uhmakkuus, aggressiivisuus ja sääntöjen noudattamatta jättäminen, kun taas muihin suhtautumiseen sisältyvät esimerkiksi ajatukset ja uskomukset muista sekä empatian ja kyvyn asettua toisen asemaan. Kiusaajana toimiminen onkin yhteydessä vähäisempään kognitiiviseen ja affektiiviseen empatiaan (Imuta ym., 2022; Zych ym., 2019) sekä lisääntyneeseen aggressiivisuuteen (Veenstra ym., 2005). Aggressiivisuus ja vähäinen empatia saattavat siis altistaa kiusaajana toimimiselle. Lisäksi kiusaajana toimimisen taustalla saattaa olla myös pyrkimys saavuttaa korkeampi asema vertaisryhmässä (Pellegrini, 2002).

Myös ympäristöön, kuten kaverisuhteisiin, kouluympäristöön ja perheeseen liittyviä kiusatuksi joutumiselle ja kiusaajana toimimiselle altistavia tekijöitä on tutkittu (Cook ym., 2010; Swearer & Hymel, 2015). Tämä katsaus keskittyy kuitenkin yksilöön liittyviin ominaisuuksiin.

1.4 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on käsitellä kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen sekä tämän yhteyden taustalla mahdollisesti olevia yksilötekijöitä.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Kokevatko lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, enemmän kiusaamista kuin tyypillisesti kehittyvät lapset?
2. Kiusaavatko lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, enemmän kuin tyypillisesti kehittyvät lapset?
3. Miten yksilötekijät vaikuttavat kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen sekä kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen väliseen yhteyteen?

Vastaamme kolmanteen tutkimuskysymykseen selvittämällä, liittyvätkö kehityksellisen kielihäiriöryhmän ja kontrolliryhmän väliset erot yksilötekijöissä siihen, havaitaanko tutkimuksissa yhteys kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen tai kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen välillä. Lisäksi vertailemme, miten yksilötekijät ovat yhteydessä kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö verrattuna tyypillisesti kehittyviin lapsiin.

Ensimmäinen hypoteesimme on, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kokevat enemmän kiusatuksi joutumista kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Toinen hypoteesimme on, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kiusaavat vertaisiaan enemmän kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Kolmas hypoteesimme on, että kehityksellisen kielihäiriön omaavilla lapsilla on kielellisistä vaikeuksista erillisiä liitännäisvaikeuksia, kuten heikommat sosioemotionaaliset taidot, jotka voivat vaikuttaa kiusatuksi joutumiseen ja muiden kiusaamiseen. Lisäksi oletamme, että joidenkin yksilötekijöiden yhteys kiusatuksi joutumiseen ja muiden kiusaamiseen eroaa kehityksellisen kielihäiriön omaavien ja tyypillisesti kehittyneiden välillä.

2. Menetelmät

2.1 Aineiston hankinta

Toteutimme tutkimuksen systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Teimme aineistohaun 18.2.2026 kolmessa logopedian ja psykologian alalla keskeisessä tietokannassa, jotka ovat PubMed, Linguistics and Language Behavior Abstracts (LLBA) ja APA PsycINFO (EBSCO). Rajasimme hakutulokset kaikissa tietokannoissa otsikoihin ja abstrakteihin. Lisäksi rajasimme kaikissa tietokannoissa hakutulokset vuosina 2000–2026 julkaistuihin artikkeleihin mahdollisimman kattavan mutta myös ajankohtaisen tutkimustiedon varmistamiseksi. Lisäksi APA PsycINFO ja Linguistics and Language Behavior Abstracts -tietokannoissa rajasimme hakutulokset vertaisarvioituihin artikkeleihin. PubMed -tietokannassa tätä rajausta ei ollut mahdollista tehdä, joten varmistimme itse, että kyseisestä tietokannasta valitut artikkelit olivat vertaisarvioituja.

Aineistohaun tekemiseen käytimme seuraavaa hakulauseketta: (*bully* OR victimization OR victimisation OR "perpetrator of bullying" OR "bullying perpetrator" OR "social aggression" OR "peer aggression" OR "relational aggression" OR "cyberbullying"*) AND (*"language impairment" OR "language disorder" OR "language difficult*" OR "developmental language disorder" OR DLD OR "specific language impairment" OR SLI*) AND (*child* OR adolescent OR youth OR "school-age*"*) Hakulauseke oli kaikissa tietokannoissa sama, mutta PubMedissa käytimme kyseiseen tietokantaan sopivia asiasanoja. Tarkat tietokantakohtaiset hakulausekkeet on esitetty liitteessä.

Käytimme hakulausekkeessa kehityksellisestä kielihäiriöstä CATALISE-konsortion suosittelemaa käsitettä *Developmental Language Disorder* (DLD) sekä erityisesti kielellisestä erityisvaikeudesta aiemmin käytössä ollut käsitettä *Specific Language Impairment* (SLI) (Bishop ym., 2017). Lisäksi sisällytimme hakulausekkeeseen myös yleisesti kielellisiin vaikeuksiin viittaavat käsitteet *language impairment*, *language disorder* ja *language difficulty*. Sisällytimme myös nämä käsitteet hakulausekkeeseen, koska tutkimuksissa kehityksellisestä kielihäiriöstä käytetty käsitteistö on vaihtelevaa (Bishop ym., 2017). Näin varmistimme, ettei katsauksesta jää pois kehityksellistä kielihäiriötä käsitteleviä tutkimuksia artikkelissa käytetyn terminologian vuoksi.

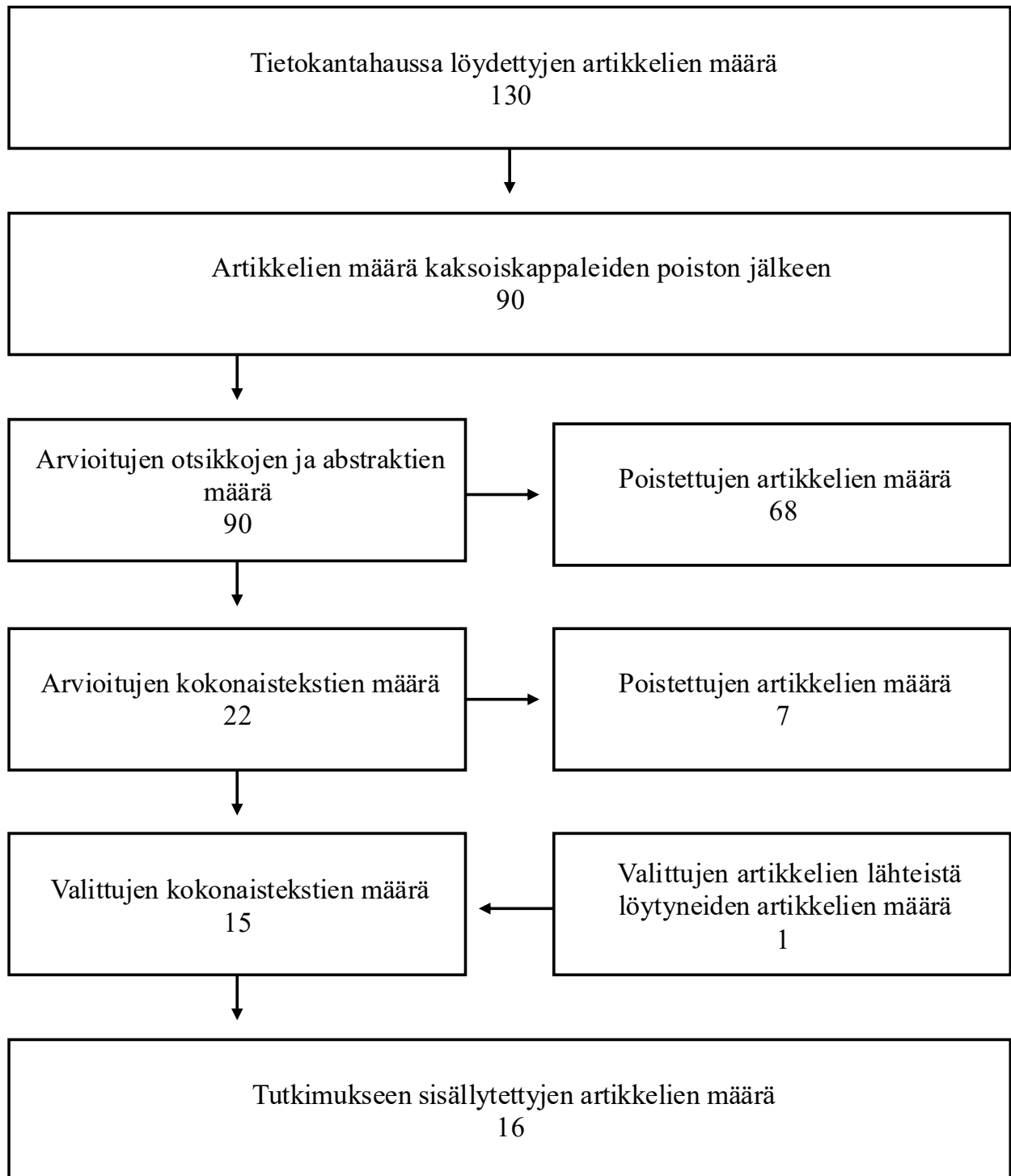
Artikkelien sisäänottokriteerit olivat seuraavat: 1) artikkeli on vertaisarvioitu, 2) artikkeli on julkaistu englanniksi tai suomeksi, 3) artikkeli käsittelee kielellisten vaikeuksien ja kiusatuksi joutumisen tai kiusaajana toimimisen välistä yhteyttä, 4) artikkelissa vertaillaan tyypillisesti kehittyviä lapsia ja lapsia, joilla on kielellisiä vaikeuksia, 5) artikkeli keskittyy alle 18-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin ja 6) artikkeli on julkaistu 2000-luvulla. Poissulkukriteerit olivat seuraavat: 1) artikkeli keskittyy yleisesti vertaissuhdeongelmien ja kehityksellisen kielihäiriön väliseen yhteyteen eikä kiusaamisen ja kehityksellisen kielihäiriön väliseen yhteyteen tai 2) artikkeli käsittelee puhemotorisia vaikeuksia tai muita tarkasti nimettyjä kielellisiä vaikeuksia kuin kehityksellistä kielihäiriötä.

Toiseen poissulkukriteeriin liittyen sisällytimme tutkimukseen seitsemän tutkimusta, joissa kielellisiä vaikeuksia ei ollut määritelty tarkemmin. Näissä tutkimuksissa kielelliset vaikeudet oli kuitenkin määritelty samankaltaisesti, kuin tutkimuksissa, joissa vaikeudet nimettiin kehitykselliseksi kielihäiriöksi. Ottamalla mukaan myös tutkimukset, joissa kielellisiä vaikeuksia ei ollut määritelty tarkemmin, varmistimme, ettei tutkimuksen ulkopuolelle jää kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen välistä yhteyttä tarkastelevia tutkimuksia.

Haun perusteella löysimme tietokannoista 130 artikkelia. Kaksoiskappaleiden poiston jälkeen artikkeleja jäi jäljelle 90. Kävimme jäljelle jääneet artikkelit sokkoutetusti läpi ensin otsikon ja abstraktin perusteella huomioon ottaen sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Otsikoiden ja abstraktien perusteella tehtävän karsinnan jälkeen jäljelle jäi 22 artikkelia. Näistä artikkeleista kahta ei ollut julkaistu englannin kielellä, joten emme voineet ottaa niitä kokonaistekstien tarkasteluun. Sokkoutettuun kokonaistekstien arviointiin päätyi 20 artikkelia, joista valitsimme katsaukseen sisäänotto- ja poissulkukriteerien perusteella 15 artikkelia. Lisäksi löysimme yhden valitun artikkelin lähdeluettelosta yhden sisäänotto- ja poissulkukriteerimme täyttävän artikkelin lisää. Sisällytimme katsaukseemme siis yhteensä 16 artikkelia. Artikkelien sisällyttäminen tutkimukseen on kuvattu vuokaaviona kuvassa 1.

Kuva 1

Vuokaavio artikkelien sisällyttämisestä tutkimukseen

2.2 Aineiston luokittelu

Seuraavaksi luimme valitut tutkimusartikkelit tarkasti läpi ja taulukoimme niihin liittyviä tietoja kolmeen taulukkoon. Taulukkoon 1 kokosimme seuraavat tiedot: tutkimuksen tekijät, julkaisuvuosi ja -maa, otoskoko, tutkittavien ikä, kriteerit kielihäiriöryhmään kuulumiselle ja kielellisten taitojen sekä kiusaamisen mittaamiseen käytetyt menetelmät. Taulukkoon 2 kokosimme tutkimusten tulokset kielihäiriöryhmän ja tyypillisesti kehittyvien lasten välisistä eroista kiusatuksi joutumisessa ja kiusaajana toimimisessa. Samaan taulukkoon kokosimme myös tutkitut yksilötekijät ja tulokset siitä, erosivatko mitatut yksilötekijät tilastollisesti merkitsevästi kielihäiriöryhmän ja tyypillisesti kehittyvien lasten välillä. Taulukkoon 3 kokosimme tulokset mitattujen yksilötekijöiden yhteydestä kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen.

3 Tulokset

3.1 Tutkimuksen aineisto

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää 1) kokevatko lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, enemmän kiusaamista kuin tyypillisesti kehittyvät lapset, 2) kiusaavatko lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, enemmän kuin tyypillisesti kehittyvät lapset, sekä 3) miten yksilötekijät vaikuttavat kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen sekä kiusaajana toimimisen väliseen yhteyteen? Tähän katsaukseen otettiin mukaan 16 tutkimusta. Kaikki tutkimukset olivat kvantitatiivisia ja tutkimusasetelmaltaan kvasikokeellisia. Tutkimukset oli julkaistu vuosina 2003–2024 Australiassa (1), Espanjassa (3), Iso-Britanniassa (6), Kanadassa (2), Norjassa (2), Saksassa ja Yhdysvalloissa (2). Yhtä tutkimusta lukuun ottamatta kaikki osallistujat olivat lapsia ja nuoria, joiden ikä vaihteli 3–16 vuoden ja seitsemän kuukauden välillä. Poikkeuksen muodosti tutkimus, jossa tutkittavat olivat 18–65-vuotiaita, mutta tutkimuksessa keskityttiin heidän kokemuksiinsa takautuvasti 3–18 vuoden iässä (Estrella Cano ym., 2022).

3.2 Kehityksellisen kielihäiriön määritelmät

Katsaukseen otettujen tutkimusten välillä oli eroja siinä, miten kielelliset vaikeudet oli määritelty ja nimetty. Viidessä tutkimuksesta kielellisistä vaikeuksista käytettiin nimitystä kehityksellinen kielihäiriö (DLD) (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Kilpatrick ym., 2019; Oncioiu ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021; van den Bedem ym., 2018). Kuudessa tutkimuksesta kielelliset vaikeudet nimettiin kielelliseksi erityisvaikeudeksi (SLI) (Conti-Ramsden & Botting., 2004; Knox & Conti-Ramsden., 2003; Knox & Conti-Ramsden., 2007; Redmond., 2011; Savage., 2005) tai erityiseksi puheen ja kielen vaikeudeksi (SSLD) (Lindsay ym., 2008). Viidessä tutkimuksessa (Esteller-Cano ym., 2022; Forrest ym., 2018; Rennecke ym., 2022; Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021) kielellisten vaikeuksien ryhmä oli nimetty jollakin muulla tavalla. Näissä tutkimuksissa kielellisistä vaikeuksista käytettiin käsitettä kielelliset vaikeudet (LD), kielihäiriö tai riski kehitykselliselle kielihäiriölle (rDLD).

Myös se, millaisin kriteerein kielihäiriöryhmiin kuuluneet koehenkilöt valittiin, vaihteli paljon. Kolmessa tutkimuksessa mainittiin, että arvio kielellisistä vaikeuksista perustui CATALISE-suositukseen (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Esteller-Cano ym., 2022; Sureda-Garcia ym., 2021). Rennecken ja kumppaneiden (2022) tutkimuksessa arvio kielellisistä taidoista perustui

ICD-10:n ja van den Bedemin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa DSM-IV:n diagnoosikriteereihin.

Neljässä tutkimuksessa pääasiallinen sisäänottokriteeri kielellisten vaikeuksien ryhmään liittyi lasten koulutukselliseen sijoitukseen tai lasten saamaan puheterapiaan (Conti-Ramsden & Botting., 2004; Knox & Conti-Ramsden., 2003; Knox & Conti-Ramsden., 2007; Savage., 2005). Kolmessa näistä tutkimuksista keskeisenä sisäänottokriteerinä oli osallistuminen opetukseen englanninkielisessä kieliyksikössä vähintään puolet kouluviikosta seitsemän vuoden iässä (Conti-Ramsden & Botting., 2004; Knox & Conti-Ramsden., 2003; Knox & Conti-Ramsden., 2007). Savagen ja kumppaneiden (2005) tutkimuksessa vaatimuksena oli osallistuminen erityisopetukseen puhe- ja kieliyksikössä vähintään 40 % kouluviikosta.

Tutkimuksista neljä huomio älykkyyden osana kielihäiriöryhmään kuulumista. Kahdessa tutkimuksessa vaatimuksena oli Ravenin matriisitestissä (Raven et al., 1995) saatu vähintään 75 IQ:n tulos (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021) ja Rennecken ja kumppaneiden (2022) tutkimuksessa vähintään 70 IQ:n tulos *Wechsler Nonverbal Scale of Ability*-testissä (WNV German version; Petermann, 2014). Forrestin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa poissulkukriteerinä oli aikaisemmin havaittu laaja-alainen älyllinen kehitysvamma. Vain Oncioiun ja kumppaneiden (2024) tutkimuksessa käytettiin kielihäiriöryhmän poissulkukriteerinä kaksikielisyyttä, ja vain Forrestin ja kumppaneiden (2018) vaatimuksena oli, että lapsen kotona puhuttaisiin vähintään puolet ajasta englantia.

Vaikka monessa tutkimuksessa kielellisistä vaikeuksista käytettiin nimitystä DLD tai SLI, kaikki ryhmään valitut eivät välttämättä täyttäneet häiriöiden diagnostisia kriteerejä. Esimerkiksi Conti-Ramsdenin ja Bottingin tutkimuksessa (2004) todettiin vain 84 % SLI-ryhmään valituista täyttävän kielellisen erityisvaikeuden kriteerit. Neljässä tutkimuksessa tutkijat eivät testanneet ollenkaan lasten kielellisiä taitoja (Savage., 2005) tai saatuja tuloksia ei käytetty kielellisten vaikeuksien ryhmän määrittämiseksi (Kilpatrick ym., 2019; Knox & Conti-Ramsden., 2003; Knox & Conti-Ramsden., 2007).

Kehityksellisen kielihäiriön, kielellisen erityisvaikeuden sekä muiden kielellisten vaikeuksien tarkemmat määritelmät on esitetty tutkimuskohtaisesti taulukossa 1. Vaikka kielelliset vaikeudet on määritelty katsaukseen otetuissa tutkimuksissa vaihtelevin tavoin, viittaamme jatkossa kielellisiin vaikeuksiin kehityksellisenä kielihäiriönä (DLD).

Taulukko 1

Katsauksen aineisto

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Aguilar-Mediavilla ym. (2024) Espanja	DLD-ryhmä (n=19) TD-ryhmä (n=32) 9–12 v	CATALISE-suositusten mukainen määritelmä (Bishop, Snowling, Thompson, Greenhalgh, & consortium, 2017) ja kielellisiä taitoja mittaavassa testissä suoriutuminen alle 25. persentiiliin. Älykkyys yli 75 Ravenen matriisitestissä (Raven, Court, & Raven, 1995).	<i>Clinical Evaluation of Language Fundamentals-4th Edition</i> (CELF-4 Spanish; Semel, Wiig, & Secord, 2003)	<i>European Bullying Intervention Project Questionnaire</i> (EBIP-Q; Brighi et al., 2012; Ortega-Ruiz et al., 2016), itsearvio (9–12 v) <i>Behavioral and Social Experiences in Class</i> (CESC; Collell & Escudé, 2006), vertaisarvio (9–12 v)
Conti-Ramsden & Botting (2004) Iso-Britannia	SLI-ryhmä (n=200) TD-ryhmä (n=50) 10 v 11 k (ka)	Osallistuivat 7-vuotiaina vähintään 50 % viikosta erityisopetukseen, joka oli suunnattu kielellisiä vaikeuksia omaaville lapsille ("language unit"). Erityisopetukseen sisältyi säännöllistä puheterapiaa. Ei kuulovammaa, keskivaikeaa tai vaikeampaa oppimisvaikeutta, autismidiagnoosia eikä merkittävää fyysistä vammaa. SLI-diagnoosi ei ollut kriteeri ryhmään kuulumiselle, mutta 84 % täytti SLI:n kriteerit.	<i>*Children's Communication Checklist</i> (CCC; Bishop, 1998), <i>*Expressive Vocabulary Test</i> (EVT; Williams, 1997), <i>*British Picture Vocabulary Scale II</i> (BPVS; Dunn, Dunn Whetton, & Burley, 1998), <i>*Past Tense Task</i> (PTT; Marchman, Wulfeck, & Ellis Weismer, 1999), <i>*Test for Reception of Grammar</i> (TROG; Bishop, 1982)	<i>My Life in School</i> (MLIS; Sharp, Arora, Smith, & Whitney, 1994), itsearvio (10 v 11 k (ka))

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Esteller-Cano ym. (2022) Espanja	LD ^a -ryhmä (n=336) Kontrolliryhmä (n=336) Tutkittavien ikä tutkimushetkellä 18–65 v Retrospektiivisesti 3–18 v	Täyttivät kolme CATALISE-projektiin (Bishop et al., 2016, 2017). perustuvaa kriteeriä 1. Oli kokenut usein puheen vaikeuksia vähintään yhdellä testatusta kielen osa-alueesta. 2. Vaikeuksia ilmeni enemmän kuin useimmilla osallistujilla (Ylin kvartaali, pistemäärä $\geq 15/45$ p.) 3. Vaikeudet olivat aiheuttaneet haittaa osallistujalle (ylin kvartaali, pistemäärä $\geq 4/28$ p.)	Kokemus kielellisistä vaikeuksista (ekspressiivinen ja reseptiivinen, semanttinen, syntaktinen ja pragmaattinen kieli), 12 kysymystä Kuinka paljon vaikeudet olivat vaikuttaneet negatiivisesti elämään, 7 kysymystä	<i>Californian Bullying Victimization Scale Retrospective</i> (CBVS-R; Green et al., 2018), itsearvio, (retrospektiivisesti 3–18)
Forrest ym. (2018) Iso-Britannia	rDLD (n=891) GP** (n=13 371) 5, 7 ja 14 v (kohortti 3,5,7,11 ja 14)	Vanhempien ilmoittamat vaikeudet (myönteinen vastaus jompaankumpaan väittämään) tai 1.5 keskihajontaa keskiarvoa heikompi tulos kielellisiä taitoja mittaavassa testissä. Perheessä puhuttiin englantia vähintään 50 % ajasta. Ei kuulon ongelmia, ASD:tä tai Downin syndroomaa.	<i>British Ability Scales (BAS) Naming Vocabulary</i> (Smith, & McCulloch, 1997), 5 vuoden iässä mitattuna Vanhemmille esitetyt väittämät: “Kieli kehittyy hitaasti” ja “Ei ymmärrä muita”.	<i>MCS-kyselyn “Your Friends”-osa-alueesta</i> kaksi kysymystä, (7, 14 v), itsearvio: 1) Kuinka usein muut lapset kiusaavat tai loukkaavat sinua tarkoituksella? 2) Kuinka usein kiusaat tai loukkaat itse muita lapsia tarkoituksella?
Kilpatrick ym. (2019) Australia	DLD-ryhmä (n=20) TD-ryhmä (n=22) 10–16 v	Saaneet 3–7-vuotiaina 1–3 vuotta intensiivistä kuntoutusta kehitykselliseen kielihäiriöön.	* <i>Clinical Evaluation of Language Fundamentals-4th Edition</i> (CELF-4; Semel, Wiig, & Secord, 2006)	<i>The Social and Health Assessment Peer Victimization Scale</i> (SHAPV; Ruchkin, Schwab-Stone, & Vermeiren, 2004), itsearvio, (10–16 v)

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Knox & Conti-Ramsden (2003) Iso-Britannia	SLI-ryhmä (n=100) NDC-ryhmä (n=50) n. 11 v	Osallistuivat 7-vuotiaina enemmän kuin 50 % kouluviikosta opetukseen englanninkielisessä kieliyksikössä ("language unit"). Suurimmalla osalla lapsista virallinen lausunto erityisestä tuesta.	<i>*Wechler Intelligence Scale for Children, verbal subtest</i> (WISC III; Wechler 1992), sanasto ja ymmärtäminen	<i>My Life in School</i> (MLIS; Arora & Wolverhampton LEA 1992), itsearvio (n. 11 v)
Knox & Conti-Ramsden (2007) Iso-Britannia	SLI-ryhmä (n=139) TD-ryhmä (n=124) 15 v 2 kk–16 v 7 kk	Osallistuivat 7-vuotiaina vähintään 50 % viikosta erityisopetukseen, joka oli suunnattu lapsille, joilla on kielellisiä vaikeuksia ("language unit"). Erityisopetukseen sisältyi säännöllistä puheterapiaa. Ei kuulovammaa tai yleistä kehityksen viivettä.	<i>*The Clinical Evaluation of Language Fundamentals – revised</i> (CELF-R; Semel, Wiig & Second, 1987)	Kaksi kysymystä, itsearvio: 1) <i>Kuinka paljon sinua kiusataan?</i> 2) <i>Kuinka paljon sinua kiusattiin, kun olit nuorempi?</i> (15 v 2 kk–16 v 7 kk)
Lindsay ym. (2008) Iso-Britannia	SSLD-ryhmä (n=67) TD-ryhmä (n=42) n. 10 v 6 kk– n. 12 v 8 kk	Kahdeksan vuoden iässä ammattilaisen arvio SSLD:stä tai koulunkäynti SSLD:n omaaville lapsille suunnatussa erityiskoulussa. Suoriutuminen erilaisissa kielellisiä taitoja mittaavissa testeissä oli 8- ja 10-vuotiaina keskimäärin 1.03–1.76 keskihajontaa alhaisempi verrattuna testin normiaineiston keskiarvoon.	<i>Bus story information</i> (Renfrew, 1967): 8 v. iässä, <i>British picture vocabulary scale II</i> (Dunn et al. 1997) ja <i>Neale analysis of reading ability-Revised</i> (Neale, Christophers, and Whetton 1997): 10 v. iässä <i>*Children's Communication Checklist</i> (CCC; Bishop, 1998), <i>*Test of Reception of Grammar</i> (TROG; Bishop 1989), <i>*Clinical Evaluation of Language Fundamentals Instrument, Recalling sentences and Word structure subtest</i> (CELF; Semel et al. 1997), <i>*British Ability Scale II, The Matrices subtest</i> (BAS II matrices; Elliot et al. 1996)	<i>Life in School, secondary school</i> (LIS; Arora and Thompson 1987), <i>Physical Bullying Index</i> (PBI), itsearvio (n. 12 v) Tutkijoiden kehittämä <i>Verbal Bullying Index</i> (VBI). Kysymykset valittiin LIS-kyselyn kiusaamisindeksin ulkopuolelle jäävistä kysymyksistä, itsearvio (n. 12 v.)

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Oncioiu ym. (2024) Iso-Britannia	DLD-ryhmä (n=403) Heikot pragmaattiset taidot (n=286) Heikot kielen rakenteiden taidot (n=304) Heikot pragmaattiset ja kielen rakenteiden taidot (n=192) TD-ryhmä (n=3097) 11–16 v (11, 14 ja 16)	Vähintään 1.25 keskihajontaa keskiarvoa heikompi suoriutuminen kielellisiä taitoja mittaavissa testeissä. Jaettiin kolmeen ryhmään sen mukaan, missä testeissä suoriutuminen jäi alle tämän rajan: 1. DLD (kaikkien neljän testin yhteispistemäärä), 2. Heikot pragmaattiset taidot (kuvaannollisen kielen ja pragmatiikan testit) ja 3. Heikot kielen rakenteiden taidot (sanaston ja syntaksin testit). Poissulkukriteerinä kaksikielisyys sekä kielellisiin vaikeuksiin liittyvä lääketieteellinen häiriö.	Neljä TEDS-aineiston pohjalta standardoitua testiä 11-vuotiaana. Sanastoa: Monivalintatehtävä (<i>Mukautettu the Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) – Third Edition</i> (Kaplan, 1999), Syntaksia: <i>Kuunneltava kielioppitehtävä (Test of Adolescent Language-3</i> ; Hammill, Brown, Larsen, & Wiederholt, 1994), Kuvaannollista kieltä: <i>Kuvaannollisen kielen alatesti (Test of Language Competence</i> ; Wiig, Secord, & Sabers, 1989), Pragmatiikkaa: <i>Pragmaattisen kielen testi (Test of Language Competence</i> ; Wiig et al., 1989)	Nettikysely (11, 14 ja 16 vuoden iässä), itsearvio Nettikysely (14 vuoden iässä), vanhemman arvio <i>Multidimensional Peer Victimization Scale</i> (Mynard & Joseph, 2000)
Redmond (2011) Yhdysvallat	SLI-ryhmä (n=20) TD-ryhmä (n=20) 7–8 v	Puheterapeutin tekemä kielihäiriödiagnoosi (LI) ja kielellisistä vaikeuksista kertova suoriutuminen kielellisiä taitoja mittaavassa testissä. Poissulkukriteerinä autismin, laaja-alaisen kehitysvamman tai ADHD:n diagnoosi.	<i>Clinical Evaluation of Language Fundamentals Screening Test</i> (CELFST-4; Semel, Wiig, & Secord, 2004).	<i>My Life in School -kysely</i> (MLISC), itsearvio (7–8 v) Tutkijoiden kehittämä <i>Verbal Bullying Index</i> (VBI). Kysymykset valittiin MLISC-kyselyn kiusaamisindeksin ulkopuolelle jäävistä kysymyksistä, itsearvio (7–8 v)

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Rennecke ym. (2022) Saksa	LD-ryhmä (n=41) TD-ryhmä (n=40) 4–8 v	ICD-10 (Dilling, Mombour, & Scgmidt, 2015) mukaan diagnosoitu puheen tuoton häiriö (F80.1) tai puheen ymmärtämisen häiriö (F80.2). Kun mitattiin kielellisiä taitoja, suoriutuminen sijoittui vähintään kahdessa osatestissä alle 26. persentiiliin molemmissa testeissä. Älykkyys IQ≥70, ei kuulon häiriöitä, autismin piirteitä tai muita kehityksellisiä häiriöitä.	<i>Sprachstandserhebungstest für Kinder im Alter zwischen 3 und 5 Jahren</i> (SET 3-5; Petermann, 2016): leksikko, semantiikka, fonologia, fonetiikka, morfologia ja pragmatiikka <i>Sprachstandserhebungstest für Kinder im Alter zwischen 3 und 5 Jahren</i> (SET 5-10, Petermann, 2018): leksikko, semantiikka, morfologia, aktiivinen ja passiivinen kielitaito	<i>German Bullying und Viktimisierungsfragebogen</i> -kyselyn (BFV; Marees & Petermann, 2010), BVF-K, itsearvio (8 v) ja BVF-L, opettajan arvio
Savage (2005) Kanada	SLI-ryhmä (n=6) Kontrolliryhmä** (n=54) n. 12–13 v	Erityisopetukseen (<i>“speech and language base”</i>) osallistuminen 40 % kouluvuodesta. Erityisopetuksen tarve pääosin kielellisten ja kommunikatiivisten vaikeuksien vuoksi.	Ei mitattu.	<i>My Life in School</i> (MLIS; Sharp & Smith, 1994), itsearvio (n. 12–13 v)
Sureda-Garcia ym. (2021) Espanja	DLD-ryhmä (n=14) Kontrolliryhmä (n=19) 8–13 v	CATALISE-kriteerien mukainen määritelmä. Kielellisiä taitoja mittaavassa testissä suoriutuminen sijoittui heikoimpaan 25. persentiiliin ja Ravenin matriisitestissä (Raven et al., 1995) älykkyysosamäärä yli 75. Kielellisillä vaikeuksilla vaikutus kommunikointiin ja oppimiseen.	<i>Clinical Evaluation of Language Fundamentals-4th Edition</i> (CELF-4; Semel et al., 2003): CLS (core language score)	<i>European Bullying Intervention Project Questionnaire</i> , (EBIP-Q; Brighi et al., 2012; Ortega-Ruiz et al., 2016), kiusatuksi joutumiseen liittyvät kysymykset (7), itsearvio (8–13 v) <i>Behavioral and Social Experiences in Class</i> (CESC; Collell and Escudé, 2006): vertaisarvio (8–13 v)

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
van den Bedem ym. (2018) Yhdysvallat	DLD-ryhmä (n=112) TD-ryhmä (n=233) 8–16 v	DSM-IV mukainen aikaisempi DLD-diagnoosi. Kielen ymmärtämisen ja tuottamisen vaikeudet 1.5 keskihajontaa alle keskiarvon kahdella neljästä kielen osa-alueesta. Normaali PIQ. Ei muita häiriöitä, kuten autismikirjon häiriötä tai kuulon heikentymää, lukuun ottamatta 11 DLD-ryhmään kuuluvaa lasta, joilla diagnosoitu ADD tai ADHD.	<i>Clinical Evaluation of Language Fundamentals-4th Edition</i> (CELF-4 Dutch; Kort, Schittekatte, & Compaa, 2008), (auditiivinen työmuisti, puheen tuotto, kielen muoto ja sisältö)	<i>Bully/Victim Inventory-kyselylomake</i> (Kouwenberg et al., 2011; Olweus, 1996) kiusattu/kiusaaaja, itsearvio. Mittaukset kolme, joiden välissä 9kk., (8–16 v) Lisättiin kysymys “ <i>Kutsutaanko sinut syntymäpäiville?</i> ” (kiusaton rooli).
Øksendal ym. (2019) Norja	LD (n=2177) DBD (n=7792) Vertailuryhmä (n=33 817) 5 v	Viiden vuoden iässä äidin raportoima viivästynyt tai poikkeava kielenkehitys sekä sijoittuminen heikoimpaan 20. persentiiliin yhdellä tai useammalla kielellisten vaikeuksien mittarilla.	<i>Ages and Stages Questionnaire (ASQ) communication subscale</i> (Squires, Bricker, & Potter, 1997) (6 kysymystä), <i>The Speech and Language Assessment Scale</i> (Hadley & Rice, 1993) (13 kysymystä), <i>The Children’s Communication Checklist-2 short scale</i> (CCC-2; (Norbury, Nash, Baird, & Bishop, 2004) (6 kysymystä)	Kysymys: “ <i>Lastani kiusataan muiden lasten toimesta</i> ”, äidin arvio (5 v)

Tekijät, vuosi ja maa	Tutkittavat	DLD-ryhmän kriteerit	Kielellisten taitojen mittaamisen käytetyt menetelmät	Kiusaamisen tutkimiseen käytetyt menetelmät
Øksendal ym. (2021) Norja	N=22 628 1. kontrolliryhmä (n=20 549) PLD (n=461) TLD (n=347) LLD (n=691) 2. kontrolliryhmä (n=11 3151) MLD (n=650) 3–8 v	Kielellisiä vaikeuksia, jos sijoittuminen heikoimpaan 10 % kielellisiä vaikeuksia seulovassa vanhemmille suunnatussa kyselyssä, Jaettiin pysyviin, ohimeneviin ja myöhään alkaneisiin kielellisiin vaikeuksiin sen perusteella, mikä oli tulos kielellisten vaikeuksien seulassa 3, 5 ja 8 vuoden iässä. Lisäksi lieviä kielellisiä vaikeuksia, jos sijoittuminen toiseksi heikoimpaan 10 % kielellisten vaikeuksien seulassa.	Viisi kysymystä <i>Ages and Stages Questionnaire</i> -seulasta (ASQ; Squires et al., 1997) (3 v) ja kahdeksan semanttista kielitaitoa mittaavaa kysymystä <i>20-item checklist</i> -seulasta (Language 20Q; Ottem, 2009). (5 ja 8 v)	Kolme kysymystä, äidin arvio 1. <i>Lastani on kiusattu muiden lasten toimesta viimeisen kahden kuukauden aikana?</i> (5 v) 2. <i>Onko lastasi kiusattu muiden lasten toimesta viimeisen 12 kuukauden aikana?</i> (8 v) 3. <i>Onko lapsesi osallistunut muiden lasten kiusaamiseen viimeisen 12 kuukauden aikana?</i> (8 v)

Huom. DLD=Developmental language disorder, TD=Typical development, SLI=Specific language impairment, LD^a= Self-reported oral language difficulties, LD=Language difficulties, , rDLD=Risk of Developmental Language Disorder, GD=General population, ASD=Autism Spectrum Disorder, MCS=Millennium Cohort Study, NDC=Normally Developed Control, SSLD=Specific speech and language difficulties, TEDS=Twin Early Development Study, LI= Language impairment, ADD=Attention Deficit Disorder, DBD=Developmental and Behavioral Difficulties, PLD=Persistent language difficulties, TLD=Transient language difficulties, LLD=Late-onset language difficulties, MLD=Mild language difficulties

*=Kielellisiä taitoja mittaavat menetelmät, joita ei ole käytetty osana DLD-ryhmän määrittämistä.

**=Ei varsinaisia kriteerejä kontrolliryhmän tyypilliselle kehitykselle.

3.3 Kiusaamisen mittaamiseen käytetyt menetelmät

Kaikki katsaukseen otetut tutkimukset käsittelivät DLD:n ja kiusatuksi joutumisen välistä yhteyttä. Viisi tutkimuksista käsitteli lisäksi DLD:n ja kiusaajan roolissa toimimisen välistä yhteyttä (Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Rennecke ym., 2022; van den Bedem ym., 2018; Øksendal ym., 2021). Kiusatuksi joutumisen sekä kiusaajan roolissa toimimisen mittaamiseen käytetyt menetelmät vaihtelivat tutkimuskohtaisesti. Kiusatuksi joutumista sekä kiusaajana toimimista mitattiin itsearvioinneilla, vertaisarvioinneilla sekä opettajien ja vanhempien antamilla arvioinneilla. Kiusaamisen arvioimiseen käytetyt menetelmät on kuvattu tutkimuskohtaisesti taulukossa 1.

Suurimmassa osassa tutkimuksista (4/5) kiusaajana toimimista mitattiin itsearviointimenetelmällä (Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Rennecke ym., 2022; van den Bedem ym., 2018). Yhdessä näistä tutkimuksista käytettiin itsearvioinnin lisäksi myös opettajan arviota kiusaajana toimimisesta (Rennecke ym., 2022). Øksendalin ja kumppaneiden tutkimuksessa (2021) kiusaamiskäyttäytymistä mitattiin vain vanhemman arviolla.

Kiusatuksi joutumista mitattiin itsearvioinnilla kaikissa tutkimuksissa kahta tutkimusta lukuun ottamatta (Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021). Itsearvioinnin lisäksi kiusatuksi joutumista mitattiin myös vertaisten antamalla arviolla (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021), opettajan arviolla (Rennecke ym., 2022) ja vanhemman arviolla (Oncioiu ym., 2024). Kahdessa tutkimuksessa kiusatuksi joutumisen arviointimenetelmänä käytettiin ainoastaan vanhemman antamaa arviota (Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021).

Kiusatuksi joutumisen ja kiusaajana toimimisen mittaamiseen käytetyt menetelmät vaihtelivat paljon tutkimusten välillä. Suurimmassa osassa tutkimuksista käytettiin arviointimenetelmänä valmista kyselylomaketta, tai oli muokattu valmista menetelmää tutkimukseen sopivaksi. Käytetyt menetelmät mittasivat kiusaamisen eri muotoja. Viittä tutkimusta lukuun ottamatta tutkimukset mittasivat kiusaamisen fyysisiä muotoja, kuten kiusattuun kohdistettuja väkivaltaisia tai uhkaavia tekoja (Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Knox & Conti-Ramsden., 2007; Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021).

Kahdeksassa tutkimuksessa mitattiin fyysisen kiusaamisen lisäksi kiusaamisen suoria verbaalisia muotoja kuten nimittelyä ja haukkumista (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Esteller-Cano ym., 2022; Lindsay ym., 2008; Oncioiu ym., 2024; Redmond., 2011; Rennecke ym., 2022; Sureda-Garcia ym., 2021; van den Bedem ym., 2018). Kilpatrickin ja kumppaneiden

tutkimuksessa (2019) käytettiin SHAPV-testiä, jonka täsmällisestä sisällöstä ei ole tietoa, sillä sitä ei ollut kuvailtu tarkemmin tutkimuksessa, eikä kyseinen testi ole yleisesti saatavilla. Tutkimuksen perusteella kuitenkin tiedetään, että testi mittaa ainakin suoraa verbaalista kiusaamista.

Neljässä tutkimuksessa kiusaamista arvioitiin vain yhdellä tai kahdella kysymyksellä, kuten *“Lastani kiusataan muiden lasten toimesta”*, eikä kiusaamisen tarkempia esiintymismuotoja kuvattu (Forrest ym., 2018; Knox & Conti-Ramsden., 2007; Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021).

Kaikissa tutkimuksissa arvio kiusatuksi joutumisesta tai kiusaajan roolissa toimimisesta annettiin 3–6-portaisella asteikolla, jolla osallistujat arvioivat, kuinka usein kohtasivat kuvaillun kaltaista kiusaamista. Samassa tutkimuksessa saatettiin käyttää useampaa asteikkoa eri mittauspisteissä. Yleisin käytetty arviointiasteikko oli kolmiportainen asteikko, jota käytettiin kahdessatoista tutkimuksessa. Tutkimuksissa käytettiin myös neliportaista (Kilpatrick ym., 2019; Knox & Conti-Ramsden., 2007), viisiportaista (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Esteller-Cano ym., 2022; Sureda-Garcia ym., 2021; Øksendal ym., 2021) ja kuusiportaista asteikkoa (Forrest ym., 2018). Arviointiasteikon vastausvaihtoehdot pyrkivät selvittämään kiusaamiskokemusten toistuvuutta, ja olivat yleisimmin muodossa *“ei ollenkaan”*, *“kerran”* ja *“enemmän kuin kerran”*.

Tutkimuksista viisi keskittyi edellisen viikon aikana koettuun kiusaamiseen (Conti-Ramsden & Botting., 2004; Knox & Conti-Ramsden., 2003; Lindsay ym., 2008; Redmond., 2011; Savage., 2005). Neljässä tutkimuksessa pyydettiin antamaan arvio kiusaamisesta kahden viimeisen kuukauden aikana (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021; Øksendal ym., 2019; Øksendal ym., 2021). Lisäksi kahdessa tutkimuksessa arvio pyydettiin kuluneen vuoden ajalta (Kilpatrick ym., 2019; Øksendal ym., 2021). Esteller-Canonin ja kumppaneiden (2022) retrospektiivisesti toteutetussa tutkimuksessa osallistujia pyydettiin arvioimaan koettua kiusaamista erikseen seitsemällä kouluasteella, seitsemän vuoden aikana. Muissa tutkimuksissa kiusaamisen kokemuksen ajankohtaa ei ollut rajattu.

Käytetyin menetelmä oli itsearviona toteutettava *My Life in School*-kyselylomake (MLIS), jonka eri versioita hyödynnettiin viidessä tutkimuksessa (Conti-Ramsden & Botting, 2004; Knox & Conti-Ramsden, 2003; Lindsay ym., 2008; Redmond., 2011; Savage, 2005). MLIS sisältää 39 tai 40 väittämää tapahtumista, joita lapsi on saattanut kohdata koulussa. Noin puolet kysymyksistä kuvaa mukavia tai neutraaleja tapahtumia. Tehtävänä on arvioida

vastausvaihtoehtojen avulla erilaisten vastaajaan kohdistuneiden tekojen yleisyyttä kuluneen viikon aikana. Vastausvaihtoehtoja jokaiseen kysymykseen on kolme, joista valitaan yksi. Vaihtoehdot ovat *“ei ollenkaan”*, *“kerran”* ja *“enemmän kuin kerran”*. Version mukaan kysymyksistä kuusi tai kahdeksan (Savage., 2005) mittaa kiusatuksi joutumista. Kiusatuksi joutumisen riskin suuruus arvioidaan sen perusteella, kuinka montaa kiusaamista mittaavaa tekoa lapsi on kokenut useammin kuin kerran kuluneen viikon aikana.

Lukuun ottamatta Redmondin tutkimusta (2011), suurimmassa osassa (4/5) MLIS-menetelmää hyödyntäneistä tutkimuksista lapsella katsottiin olevan kohonnut riski kiusatuksi joutumiselle, jos hän oli kokenut vähintään yhtä kiusaamista mittaavaa tekoa useammin kuin kerran kuluneen viikon aikana. Redmondin tutkimuksessa (2011) todettiin kohonnut riski kiusaamiselle, jos lapsi oli kokenut vähintään kahta kiusaamista mittaavaa tekoa useammin kuin kerran kuluneen viikon aikana. MLIS-kyselyn kysymykset mittaavat fyysistä kiusaamista, eikä kyselyssä ole omaisuuteen kajoamista tai suoraa tai epäsuoraa verbaalista kiusaamista mittaavia kysymyksiä. Tästä syystä kahdessa tutkimuksessa oli luotu kyselyn pohjalta lisätesti, jolla mitattiin verbaalista kiusaamista (Lindsay ym., 2008; Redmond., 2011).

Kaikissa tutkimuksissa, joissa kiusaamista mitattiin itsearvioinnin lisäksi vertaisarvioinnilla, käytettiin Behavioral and Social Experiences in Class-vertaisarviota, CESC (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021). Tässä kyselyssä oppilaille esitetään väittämiä, jotka kuvaavat erilaisia tilanteita, ja oppilaiden tehtävänä on nimetä tilanteisiin parhaiten sopiva vertainen. Kiusaamistilanteita kuvaavia kysymyksiä kyselyssä on kolme. Kysymyksistä lasketaan jokaiselle lapselle yhteispisteet, joita verrataan luokan keskiarvoon.

3.4 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusatuksi joutumiseen

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, kokevatko lapset, joilla on DLD, enemmän kiusatuksi joutumista kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Kaikissa katsaukseen sisällytetyissä tutkimuksissa on tutkittu kiusatuksi joutumista sekä lapsilla, joilla on DLD, että tyypillisesti kehittyvillä lapsilla. Taulukkoon 2 on koottu tutkimusten tulokset näiden ryhmien välisistä eroista kiusatuksi joutumisessa sekä efektikoot niistä tutkimuksista, joissa ne oli raportoitu.

Suurimmassa osassa tutkimuksista havaittiin, että lapset, joilla on DLD, kokevat tilastollisesti merkitsevästi enemmän kiusatuksi joutumista kuin heidän tyypillisesti kehittyvät vertaisensa. Poikkeuksen muodostivat kolme tutkimusta, joissa DLD-ryhmään kuuluvien lasten havaittiin kokevan kiusatuksi joutumista yhtä paljon kuin heidän tyypillisesti kehittyvät vertaisensa

(Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Lindsay ym., 2008). 13/16 katsaukseen sisällytetyssä tutkimuksessa havaittiin siis enemmän kiusatuksi joutumista DLD-ryhmässä kuin tyypillisesti kehittyvien lasten kontrolliryhmässä.

Eroa kiusatuksi joutumisessa DLD-ryhmässä ja tyypillisesti kehittyvien lasten kontrolliryhmässä ei kuitenkaan osassa tutkimuksista havaittu kaikissa kiusatuksi joutumisen muodoissa tai kaikilla tutkittavilla ja tutkimusmenetelmillä. Esimerkiksi Redmond (2011) havaitsi, että DLD-ryhmään kuuluvat lapset eivät kokeneet tyypillisesti kehittyneitä vertaisia enempää sanallista kiusaamista. Fyysisen kiusaamisen kohteeksi joutuminen oli kuitenkin kuusi kertaa todennäköisempää DLD-ryhmässä kuin tyypillisesti kehittyneillä. Kahdessa tutkimuksessa puolestaan havaittiin, että vain tietyn ikäiset lapset ja nuoret, joilla oli DLD, kokivat enemmän kiusatuksi joutumista kuin vertaiset (Esteller-Cano ym., 2022; Oncioiu ym., 2024).

Lisäksi Sureda-Garcia ja kumppanit (2021) havaitsivat, että DLD-ryhmässä ja tyypillisesti kehittyvien lasten kontrolliryhmässä oli ero kiusatuksi joutumisen määrässä vain, kun kiusatuksi joutumista mitattiin vertaisten arviolla. Toisessa tutkimuksessa DLD-ryhmän ja kontrolliryhmän välinen ero kiusatuksi joutumisessa havaittiin vain opettajan arviolla kiusatuksi joutumisesta (Rennecke ym., 2022). Itsearviomenetelmällä mitattuna DLD-ryhmään kuuluvat eivät kummankaan tutkimuksen mukaan joutuneet useammin kiusatuiksi kuin tyypillisesti kehittyneet vertaiset.

Tutkimuksissa käytetyt efektikoon estimaatit, jotka liittyivät DLD-ryhmän ja kontrolliryhmän väliseen eroon kiusatuksi joutumisessa, vaihtelivat tutkimusten välillä. Käytetyin efektikoon estimaatti oli kuitenkin ristitulosuhte (engl. *Odds Ratio*, OR), joka raportoitiin neljässä tutkimuksessa (Esteller-Cano ym., 2022; Redmond, 2011; Øksendal ym., 2019, 2021). Näissä tutkimuksissa ristitulosuhte vaihteli välillä $OR=1.45-6.6$. Kiusatuksi joutuminen oli siis noin 1.5–6.5 kertaa todennäköisempää lapsilla, joilla oli DLD kuin tyypillisesti kehittyvillä lapsilla. Lisäksi Øksendal ja kumppanit (2021) havaitsivat, että kiusatuksi joutuminen oli todennäköisintä, kun kielelliset vaikeudet olivat pysyviä eli niitä ilmeni 3, 5 ja 8 vuoden iässä. Kun kielelliset vaikeudet olivat lieviä tai ohimeneviä, kiusatuksi joutumisen todennäköisyys oli pienempi, mutta edelleen suurempi kuin tyypillisesti kehittyvillä vertaisilla.

Taulukko 2. *DLD-ryhmän ja kontrolliryhmän väliset erot kiusatuksi joutumisessa, muiden kiusaamisessa ja mitatuissa yksilötekijöissä*

Tekijät	Ryhmien välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	Ryhmien välinen ero muiden kiusaamisessa?	Mitatut yksilötekijät	Ryhmien välinen ero mitatuissa yksilötekijöissä?
Aguilar-Mediavilla ym. (2024)	Kyllä , efekতিকoko: $\phi=.55$ (itsearviointi kiusatuksi joutuminen) ja $\phi=.63$ (vertaisarviointi kiusatuksi joutuminen)	Ei tutkittu	Ei-kielellinen älykkyys (RPM)	<i>DLD=TD</i>
Conti-Ramsden & Botting (2004)	Kyllä . Efekতিকokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	-	-
Esteller-Cano ym. (2022)	Kyllä (6–18-vuotiaat). Ei (3–6-vuotiaat ja yli 18-vuotiaat). Efekতিকoko: OR=1.45	Ei tutkittu	ADHD-diagnoosi ja käytöshäiriö (tutkijoiden kehittämä nettikysely)	<i>DLD=TD</i>
Forrest ym. (2018)	Ei . Efekতিকokoa ei raportoitu.	Ei. Efekতিকokoa ei raportoitu.	Ei-kielellinen älykkyys* (BAS Pattern Construction -osatesti), emotionaaliset vaikeudet* (SDQ: Emotional Symptoms -osatesti), vertaissuhdeongelmat (SDQ Peer Problems -osatesti) ja masentuneisuus (SMFQ)	Emotionaaliset vaikeudet ja vertaissuhdeongelmat: <i>DLD>TD</i> Ei-kielellinen älykkyys: <i>DLD<TD</i> Muut: <i>DLD=TD</i>
Kilpatrick ym. (2019)	Ei . Efekতিকokoa ei raportoitu.	Ei	Itsetunto (SPPA ja SPPC), sisäänpäin suuntautuvat oireet (SDQ itsearviointiversio), ulospäin suuntautuvat oireet (SDQ itsearviointiversio)	<i>DLD=TD</i>

Tekijät	Ryhmiä välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	Ryhmiä välinen ero muiden kiusaamisessa?	Mitatut yksilötekijät	Ryhmiä välinen ero mitatuissa yksilötekijöissä?
Knox & Conti-Ramsden (2003)	Kyllä. Efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	-	-
Knox & Conti-Ramsden (2007)	Kyllä. Efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Ei-kielellinen älykkyys* (WISC-III).	$DLD < TD$
Lindsay ym. (2008)	Ei. Efektikokoa ei raportoitu	Ei tutkittu	Gloaali itsetunto ja koulumenestykseen, sosiaaliseen hyväksyntään*, liikunnalliseen kyvykkyyteen, ulkonäköön sekä käytökseen* liittyvät itsetunnon osa-alueet (SPPC)	Sosiaaliseen hyväksyntään liittyvä itsetunto: $DLD < TD$, Käytökseen liittyvä itsetunto: $DLD > TD$ Muut itsetunnon osa-alueet ja globaali itsetunto: $DLD = TD$
Oncioiu ym. (2024)	Kyllä (11-vuotiaat) , efektikoko: $\beta=.098$. Ei (14- ja 16-vuotiaat) , efektikoko: $\beta=-.015$ (14-vuotiaina) ja $\beta=.051$ (16-vuotiaina).	Ei tutkittu	Mielenterveyden haasteet (15 kysymystä SDQ-kyselystä) ja ei-kielellinen älykkyys (30 kysymystä WISC-III Picture Completion -osateleistä ja 24 kysymystä RPM-testistä)	P-arvoja ei raportoitu. SMD ^a raportoitu ja sen perusteella DLD-ryhmässä enemmän mielenterveyden haasteita ja heikompi ei-kielellinen älykkyys verrattuna kontrolliryhmään.
Redmond (2011)	Kyllä (fyysinen kiusaaminen) , efektikoko OR=6.0. Ei (sanallinen kiusaaminen) , efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Ulospäin suuntautuvat ja sisäänpäin suuntautuvat oireet (CBSL-kyselystä <i>externalizing syndrome</i> ja <i>internalizing syndrome</i> -asteikot), tarkkaamattomuus ja hyperaktiivisuus* (CRPS-R-kyselystä osiot <i>DSM-IV Inattention</i> ja <i>DSM-IV Hyperactive-Impulsive</i>), asenteet koulua kohtaan (FASS)	Hyperaktiivisuus: $DLD > TD$ Muut tutkitut yksilötekijät: $DLD = TD$

Tekijät	Ryhmiä välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	Ryhmiä välinen ero muiden kiusaamisessa?	Mitatut yksilötekijät	Ryhmiä välinen ero mitatuissa yksilötekijöissä?
Rennecke ym. (2022)	Ei (itsearvio kiusatuksi joutumisesta), efektikoko: $\eta^2=.00$. Kyllä (opettajan arvio kiusatuksi joutumisesta), efektikoko: $\eta^2=.08$.	Ei, efektikoko: $\eta^2=.01$ (opettajan arvio) ja $\eta^2=.01$ (itsearvio).	Lapsen piirteet, jotka voivat vaikuttaa vanhemman kuormitukseen* (PSI-kyselyn Child subscale)	<i>DLD>TD</i>
Savage (2005)	Kyllä. Efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	-	-
Sureda-Garcia ym. (2021)	Kyllä (vertaisten arvio), efektikoko: $\eta_H^2=0.109$ (yleinen kiusatuksi joutuminen) ja $\eta_H^2=0.161$ (sosiaalinen kiusaaminen). Ei (itsearvio tai fyysinen ja sanallinen kiusaaminen vertaisten arvioimana), efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Ei-kielellinen älykkyys (RPM), prososiaalisuus* (CESC), sosiaaliset taidot* (BASC-T), sopeutuvuus* (BASC-T), vetäytyvyys* (BASC-T), tyytyväisyys vuorovaikutustilanteisiin (BASC-S) ja sosiaalisissa tilanteissa koettu ahdistuneisuus (BASC-S)	Ei-kielellinen älykkyys, tyytyväisyys vuorovaikutustilanteisiin ja ahdistuneisuus sosiaalisissa tilanteissa: <i>DLD=TD</i> Prososiaalisuus, sosiaaliset taidot ja sopeutuvuus: <i>DLD<TD</i> Vetäytyvyys: <i>DLD>TD</i>
van den Bedem ym. (2018)	Kyllä, efektikokoa ei raportoitu.	Ei	Omien tunteiden ymmärtäminen (<i>Emotion Awareness Questionnaire for Children</i>), Negatiivisten tunteiden taso* (<i>Mood questionnaire</i>) ja ei-kielellinen älykkyys*	Omien tunteiden ymmärtäminen: <i>DLD=TD</i> Pelon, surun ja vihan kokemukset: <i>DLD>TD</i> Ei-kielellinen älykkyys <i>DLD<TD</i>
Øksendal ym. (2019)	Kyllä, efektikoko: Adjusted OR=1.98.	Ei tutkittu	-	-

Tekijät	Ryhmien välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	Ryhmien välinen ero muiden kiusaamisessa?	Mitatut yksilötekijät	Ryhmien välinen ero mitatuissa yksilötekijöissä?
Øksendal ym. (2021)	Kyllä. Efektikoko: Adjusted OR vaihteli välillä 1.56 ja 6.60 riippuen siitä, kuinka vaikeita ja pysyviä kielelliset vaikeudet olivat, ja minkä ikäisenä kiusatuksi joutumista mitattiin.	Kyllä. Efektikoko: Adjusted OR vaihteli välillä 1.46 ja 2.53 riippuen siitä, kuinka vaikeita ja pysyviä kielelliset vaikeudet olivat	Emotionaaliset vaikeudet (tutkijoiden valitsemat kysymykset CBCL-, ITSEA-, SCARED- ja SMFQ-kyselyistä), käytösongelmat (tutkijoiden valitsemat kysymykset CBCL- ja RS-DBD -kyselyistä), hyperaktiivisuus ja tarkkaamattomuus (CBCL-, CRPS-R- ja RS-DBD-kyselyistä valitut kysymykset) sekä vaikeudet karkea- ja hienomotoriikassa (ASQ-seulasta valitut kysymykset)	P-arvoja ei raportoitu. Kaikkia mitattuja vaikeuksia oli LD-ryhmissä prosentuaalisesti suuremmalla osalla kuin TD-ryhmässä.

Huom. Kaikista eri tavoin nimetyistä kielihäiriöryhmistä käytetään tässä taulukossa käsitettä *Developmental Language Disorder (DLD)* ja kaikista eri tavoin nimetyistä kontrolliryhmistä käsitettä *Typical Development (TD)*.

RPM=Raven Progressive Matrices, BAS=British Ability Scales, SDQ=The Strength and Difficulties Questionnaire, SMFQ= Mood and Feelings Questionnaire, SPPA= Self-Perception Profile for Adolescents, SPPC=Self-Perception Profile for Children, WISC-III=Wechsler Intelligence Scale for Children-Third Edition, CBCL=Child Behavior Checklist, CRPS-R=Conners' Parent Rating Scale-Revised, FASS=Feeling About School Survey, PSI=Parenting Stress Index, CESC= Behavioral and Social Experiences in Class, BASC-S= Behavioral Assessment System for Children, itsearvio, BASC-T=Behavioral Assessment System for Children, opettajan arvio. ITSEA= Infant-Toddler Social and Emotional Assessment, SCARED=Screen for Child Anxiety-Related Disorders, RS-DBD=Parent/Teacher Rating Scale for Disruptive Behavior Disorders, ASQ= Ages and Stages Questionnaire

^a=Standardized mean difference.

– =Tutkimuksessa ei vertailtu yksilötekijöitä DLD-ryhmällä ja kontrolliryhmällä.

*=Tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien välillä, $p < .05$.

3.5 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusaajana toimimiseen

DLD:n ja kiusaajana toimimisen välistä yhteyttä tutkittiin 5/16 tutkimuksesta. Taulukossa 2 on esitetty tutkimuskohtaiset tulokset siitä, erosiko kiusaajana toimimisen määrä lapsilla, joilla on DLD verrattuna tyypillisesti kehittyviin lapsiin. Suurimmassa osassa tutkimuksista (4/5) ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa kiusaajana toimimisessa DLD-ryhmässä ja kontrolliryhmässä (Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Rennecke ym., 2022; van den Bedem ym., 2018).

Vain yhdessä tutkimuksessa havaittiin, että lapset, joilla on DLD, kiusasivat useammin muita kuin kontrolliryhmän tyypillisesti kehittyvät lapset (Øksendal ym., 2021). Todennäköisintä muiden kiusaaminen oli ryhmässä, jolla oli pysyviä kielellisiä vaikeuksia. Kun kiusaamisen todennäköisyyttä verrattiin tyypillisesti kehittyneillä lapsilla ja lapsilla, joilla oli pysyviä kielellisiä vaikeuksia, muiden kiusaaminen oli noin kaksi ja puoli kertaa todennäköisempää jälkimmäisessä ryhmässä. Pysyvät kielelliset vaikeudet tarkoittivat tässä tutkimuksessa 3, 5 ja 8 vuoden iässä mitattuja kielellisiä vaikeuksia.

3.6 Tutkitut yksilötekijät ja niiden yhteys kiusaamiseen

3.6.1 Erot mitatuissa yksilötekijöissä kielihäiriöryhmässä ja kontrolliryhmässä

Kolmas tutkimuskysymyksemme oli, miten yksilötekijät vaikuttavat kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen väliseen yhteyteen. Tarkoituksenamme oli selvittää, liittyvätkö DLD-ryhmän ja kontrolliryhmän välillä havaitut erot yksilötekijöissä siihen, havaitaanko tutkimuksissa yhteys DLD:n ja kiusatuksi joutumisen tai DLD:n ja kiusaajana toimimisen välillä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan siis yksilötekijöiden osalta vain niitä tutkimuksia, joissa tutkittiin samoja yksilötekijöitä sekä lapsilla, joilla on DLD, että tyypillisesti kehittyvillä lapsilla. Taulukossa 2 on esitetty mitatut yksilötekijät niistä tutkimuksista, joissa yksilötekijöitä tutkittiin sekä DLD-ryhmällä että tyypillisesti kehittyvien lasten kontrolliryhmällä. Osassa tutkimuksista tutkittiin yksilötekijöitä vain lapsilla, joilla on DLD, mutta näitä yksilötekijöitä ei ole koottu taulukkoon.

Suurimmassa osassa tutkimuksista (12/16) oli vertailtu yksilöön liittyviä tekijöitä DLD- ja kontrolliryhmän välillä. Tutkitut yksilötekijät liittyivät tutkittavien käyttäytymiseen, sosioemotionaaliseen kompetenssiin, emotionaalisiin vaikeuksiin, prososiaalisuuteen, itsetuntoon, älykkyyteen ja liitännäisvaikeuksiin, kuten ADHD:hen ja käytöshäiriöön. Eri

tutkimuksissa tutkittiin kuitenkin eri tekijöitä näihin osa-alueisiin liittyen eikä kaikissa tutkimuksissa ollut tutkittu kaikkiin edellä mainittuihin osa-alueisiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi samojen yksilötekijöiden tutkimiseen käytetyt menetelmät vaihtelivat tutkimusten välillä. Yksilötekijöiden mittaamiseen käytetyt menetelmät on esitetty tutkimuskohtaisesti taulukossa 2. Samassa taulukossa on esitetty myös tutkimuskohtaiset tulokset siitä, erosivatko mitatut yksilötekijät tilastollisesti merkitsevästi DLD-ryhmän ja tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmän välillä. Lukuun ottamatta kahta tutkimusta (Oncioiu ym., 2020; Øksendal ym., 2021) kaikissa 12:ssa tutkimuksessa ilmoitettiin p-arvot liittyen ryhmien väliseen eroon mitatuissa yksilötekijöissä.

Kuudessa tutkimuksessa vertailtiin ei-kielellistä älykkyyttä lapsilla, joilla on DLD, ja tyypillisesti kehittyvillä vertaisilla (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Forrest ym., 2018; Knox & Conti-Ramsden, 2007; Oncioiu ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021; van den Bedem ym., 2018). Suurimmassa osassa tutkimuksista (4/6) havaittiin, että DLD-ryhmällä oli matalampi älykkyys kuin kontrolliryhmällä (Forrest ym., 2018; Knox & Conti-Ramsden, 2007; Oncioiu ym., 2024; van den Bedem ym., 2018).

Lisäksi molemmissa tutkimuksissa, joissa mitattiin hyperaktiivisuutta, havaittiin, että DLD-ryhmässä sitä oli enemmän kuin kontrolliryhmässä (Redmond, 2011; Øksendal ym., 2021). DLD-ryhmällä havaittiin olevan myös heikommat sosiaaliset taidot (Sureda-Garcia ym., 2021), enemmän kielteisiä tunteita (van den Bedem ym., 2018) sekä enemmän emotionaalisia vaikeuksia ylipäätään (Forrest ym., 2018; Øksendal ym., 2021). Kun ulospäin suuntautuvia sekä sisäänpäin suuntautuvia oireita mitattiin yleisesti, ei kuitenkaan havaittu eroa ryhmien välillä (Kilpatrick ym., 2019; Redmond, 2011). Myöskään globaalin itsetunnon taso ei eronnut ryhmien välillä kummassakaan tutkimuksessa, jossa itsetuntoa mitattiin (Kilpatrick ym., 2019; Lindsay ym., 2008).

Kaikissa kolmessa tutkimuksessa, joissa DLD-ryhmään kuuluvilla ei havaittu vertaisia enempää kiusatuksi joutumista, oli vertailtu yksilötekijöitä DLD- ja kontrolliryhmän välillä. Yhdessä näistä tutkimuksista ryhmien välillä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja missään mitatuissa yksilötekijöissä, jotka olivat itsetunto ja ulospäin suuntautuvat sekä sisäänpäin suuntautuvat oireet (Kilpatrick ym., 2019). Myöskään toisessa näistä tutkimuksista ryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa globaalin itsetunnon tasossa, vaikka sosiaaliseen hyväksyntään liittyvä itsetunto oli DLD-ryhmässä heikompi ja käytökseen liittyvä itsetunto parempi kuin kontrolliryhmässä (Lindsay ym., 2008). Kolmannessa tutkimuksessa DLD-

ryhmään kuuluvilla oli puolestaan enemmän emotionaalisia vaikeuksia mutta yhtä paljon masentuneisuutta kuin vertaisilla (Forrest ym., 2018).

3.6.2 Yksilötekijöiden yhteys kiusaamiseen

Kolmanteen tutkimuskysymykseemme liittyen tarkoituksenamme oli myös selvittää, miten yksilötekijät ovat yhteydessä kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen lapsilla, joilla on DLD verrattuna tyypillisesti kehittyviin lapsiin. Tässä alaluvussa tarkastellaan siis vain niitä tutkimuksia, joissa tutkittiin yksilötekijöiden yhteyttä kiusaamiseen lapsilla, joilla on DLD, sekä tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmällä. Tarkastelusta on jätetty pois tutkimukset, joissa yksilötekijöiden yhteyttä kiusaamiseen tutkittiin vain lapsilla, joilla on DLD.

Yksilötekijöiden yhteyttä kiusatuksi joutumiseen tai kiusaajana toimimiseen tutkittiin vain neljässä tutkimuksessa sekä DLD-ryhmällä että kontrolliryhmällä (Knox & Conti-Ramsden, 2007; Lindsay ym., 2008; Redmond, 2011; van den Bedem ym., 2018). Yhdessä näistä tutkimuksista tarkasteltiin DLD:n ja kiusatuksi joutumisen välistä yhteyttä moderoivia yksilötekijöitä myös tilastollisella analyysillä (van den Bedem ym., 2018). Kaikissa neljässä tutkimuksessa tutkittiin erilaisia yksilötekijöitä, jotka on esitetty tutkimuskohtaisesti taulukossa 3. Samassa taulukossa on esitetty myös yksilötekijöiden mittaamiseen käytetyt menetelmät sekä tulokset yksilötekijöiden yhteydestä kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen.

Kolmessa tutkimuksessa havaittiin, että osa tutkituista yksilötekijöistä oli yhteydessä kiusatuksi joutumiseen vain DLD-ryhmässä, tai yksilötekijöiden yhteys kiusatuksi joutumiseen oli voimakkaampi DLD-ryhmässä kuin kontrolliryhmässä. Van den Bedem ja kumppanit (2018) havaitsivat, että omien tunteiden ymmärtämisellä oli suurempi kiusatuksi joutumista vähentävä vaikutus DLD-ryhmässä kuin tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmässä. Lisäksi hyperaktiivisuuden (Redmond, 2011) sekä käyttäytymiseen, tunne-elämään ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvien ongelmien (Knox & Conti-Ramsden, 2007) havaittiin olevan yhteydessä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen vain lapsilla, joilla oli DLD.

Lindsay ja kumppanit (2008) puolestaan havaitsivat, että parempi itsetunto oli yhteydessä vähäisempään kiusatuksi joutumiseen vain tyypillisesti kehittyvillä lapsilla mutta ei lapsilla, joilla oli DLD. Lisäksi Knox ja Conti-Ramsden (2007) havaitsivat, että kielelliset taidot eivät olleet yhteydessä kiusatuksi joutumiseen DLD- tai kontrolliryhmässä, vaikka DLD-ryhmään kuuluvat lapset kokivatkin enemmän kiusatuksi joutumista kuin kontrolliryhmän lapset.

Taulukko 3 *Tutkimukset, joissa tutkittiin yksilötekijöiden yhteyttä kiusaamiseen DLD-ryhmässä ja kontrolliryhmässä sekä tähän liittyvät tulokset.*

Tekijät	DLD- ja TD-ryhmän välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	DLD- ja TD-ryhmän välinen ero kiusaajana toimimisessa?	Yksilötekijät, joiden yhteyttä kiusaamiseen tutkittiin DLD- ja TD-ryhmässä	Tulokset yksilötekijöiden yhteydestä kiusaamiseen
Knox & Conti-Ramsden (2007)	Kyllä. Efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Reseptiivinen ja ekspressiivinen kieli (kaksi osatestiä CELF-R -testistä), lukutaito (WORD), ei-kielellinen älykkyys (WISC-III), ahdistuneisuusoireet (CMAS-R), masentunut mieliala (MFQ), prososiaaliset taidot (SDQ) ja sosioemotionaaliset sekä käyttäytymiseen liittyvät haasteet (SDQ)	Käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyvät oireet sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyvät ongelmat olivat yhteydessä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen vain DLD-ryhmässä. Myös ahdistuneisuus- ja masennusoireiden sekä lisääntyneen kiusatuksi joutumisen välillä oli yhteys vain DLD-ryhmässä. Muut tekijät eivät olleet yhteydessä kiusatuksi joutumiseen kummassakaan ryhmässä
Lindsay ym. (2008)	Ei. Efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Itsetunto (SPPC)	Parempi itsetunto oli yhteydessä vähäisempään kiusatuksi joutumiseen vain TD-ryhmässä. Ei yhteyttä itsetunnon ja kiusatuksi joutumisen välillä DLD-ryhmässä.
Redmond (2011)	Kyllä (fyysinen kiusaaminen), efektikoko OR=6.0. Ei (sanallinen kiusaaminen), efektikokoa ei raportoitu.	Ei tutkittu	Ulospäin suuntautuvat ja sisäänpäin suuntautuvat oireet (CBCL-kyselystä <i>internalizing syndrome</i> ja <i>externalizing syndrome</i> -osiot) hyperaktiivisuus ja tarkkaamattomuus (CRPS-R:L -kyselystä osiot <i>DSM-IV Inattention</i> ja <i>DSM-IV Hyperactive-Impulsive</i>), asenteet koulua kohtaan (FASS) ja kielelliset taidot (TNL ja TEGI: seulontaosio)	Hyperaktiivisuus ja paremmat kielen ymmärtämisen taidot yhteydessä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen vain DLD-ryhmässä. Muut ei tekijät eivät olleet yhteydessä kiusatuksi joutumiseen kummassakaan ryhmässä.

Tekijät	DLD- ja TD-ryhmän välinen ero kiusatuksi joutumisessa?	DLD- ja TD-ryhmän välinen ero kiusaajana toimimisessa?	Yksilötekijät, joiden yhteyttä kiusaamiseen tutkittiin DLD- ja TD-ryhmässä	Tulokset yksilötekijöiden yhteydestä kiusaamiseen
van den Bedem ym. (2018)	Kyllä , efektikokoa ei raportoitu.	Ei	Omien tunteiden ymmärtäminen (<i>Emotion Awareness Questionnaire for Children</i>) ja Negatiivisten tunteiden taso (<i>Mood questionnaire</i>)	Parempi omien tunteiden ymmärtäminen selitti vähäisempää kiusatuksi joutumista ja muiden kiusaamista molemmissa ryhmissä. DLD-ryhmässä kiusatuksi joutumiseen liittyvä efekti oli suurempi. Molemmissa ryhmissä surun ja pelon tunteet selittivät kiusatuksi joutumista, ja korkeat vihan tunteet selittivät kiusaajana toimimista.

Huom. Kaikista eri tavoin nimetyistä kielihäiriöryhmistä käytetään tässä taulukossa käsitettä *Developmental Language Disorder* (DLD) ja kaikista eri tavoin nimetyistä kontrolliryhmistä käsitettä *Typical Development* (TD).

CELF-R= *The Clinical Evaluation of Language Fundamentals – Revised*, WORD=*Wechsler Objective Reading Dimensions*, WISC-III=*Wechsler Intelligence Scale for Children*, CMAS-R=*Child Manifest Anxiety Scale*, MFQ=*Moods and Feelings Questionnaire*, SDQ=*The Strengths and Difficulties Questionnaire*, SPPC=*Self-Perception Profile of Children*, CBCL= *Child Behavior Checklist*, CPRS-R:L=*Conners' Parent Rating Scale-Revised: Long version*, FASS= *Feelings About School Survey*, TNL=*Test of Narrative Language*, TEGI=*Test of Early Grammatical Impairment*

4 Pohdinta

4.1 Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen yhteys

4.1.1 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusatuksi joutumiseen

Ensimmäinen hypoteesimme oli, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö (DLD), kokevat enemmän kiusatuksi joutumista kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Katsauksen tulokset tukevat tätä hypoteesia. Suurimmassa osassa tutkimuksista havaittiin, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, joutuvat useammin kiusatuiksi kuin heidän tyypillisesti kehittyvät vertaisensa. Raportoitujen efektikokojen perusteella ero kiusatuksi joutumisessa kielihäiriöryhmän (DLD-ryhmä) ja tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmän välillä vaihteli tutkimuksissa pienestä suureen. Vaihtelevuus tutkimuksissa käytetyissä efektikoon estimaateissa vaikeuttaa kuitenkin tutkimuksissa havaittujen efektikokojen vertailua toisiinsa.

Kolmessa tutkimuksessa ei havaittu eroa kiusatuksi joutumisessa, kun verrattiin lapsia, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, ja heidän tyypillisesti kehittyviä vertaisiaan. Kahdessa näistä tutkimuksista otoskoko oli kuitenkin suhteellisen pieni. Kun kontrolliryhmään ja kielihäiriöryhmään kuuluvat koehenkilöt laskettiin yhteen, Lindsayn ja kumppaneiden (2008) tutkimuksen otoskoko oli 109 ja Kilpatrickin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksen otoskoko 42. Tutkimusten otoskoko ei kuitenkaan todennäköisesti selitä yksinään muista katsauksen tutkimuksista poikkeavia tuloksia. Muissa katsauksen tutkimuksissa, joissa oli pieni otoskoko, havaittiin nimittäin ero kiusatuksi joutumisessa kielihäiriöryhmässä ja tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmässä. Lisäksi Forrestin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksen otoskoko oli suuri (N=14 262), mutta eroa kiusatuksi joutumisessa ei havaittu.

Forrestin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksen muista tutkimuksista poikkeavia tuloksia saattaisivat mahdollisesti selittää myös tutkittaviin tai kiusaamisen mittaamiseen liittyvät tekijät. Tutkimuksessa tyypillinen kehitys ei ollut kriteerinä kontrolliryhmään kuulumiselle. Osalla kontrolliryhmään kuuluvista saattoi siis olla kehityksellisen kielihäiriön sijaan muita kehityksellisiä häiriöitä, kuten Downin syndrooma tai autismikirjon häiriö. Tämä on saattanut vaikuttaa tuloksiin, sillä esimerkiksi autismikirjon häiriö vaikuttaa olevan yhteydessä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen (Junttila ym., 2024). Lisäksi kiusatuksi joutumista mitattiin tutkimuksessa vain yhdellä kysymyksellä, ja arvio kielellisistä taidoista perustui vain nimeämistä mittaavan testin tuloksiin tai vanhemman arvioon heikoista kielellisistä taidoista. Tutkittavilla ei siis välttämättä ollut varsinaista kehityksellistä kielihäiriötä, mikä on saattanut myös vaikuttaa tuloksiin.

Toisaalta muissa tutkimuksissa, joissa ei havaittu kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusatuksi joutumiseen, kiusatuksi joutumista oli mitattu standardoiduilla testeillä, ja kielihäiriöryhmään kuuluvilla oli todennäköisesti toimintakykyyn vaikuttava kehityksellinen kielihäiriö. Näissä tutkimuksissa arvio kehityksellisestä kielihäiriöstä perustui sen vuoksi saatuun kuntoutukseen (Kilpatrick ym., 2019), ammattilaisen arvioon tai koulunkäyntiin erityiskoulussa, joka oli suunnattu kehityksellisen kielihäiriön omaaville lapsille (Lindsay ym., 2008). Lindsayn ja kumppaneiden (2008) tutkimuksen tulos ei todennäköisesti selity myöskään sillä, että koulunkäynti kehityksellisen kielihäiriön omaaville lapsille suunnatussa erityiskoulussa suojaisi kiusatuksi joutumiselta. Tutkimuksessa ei nimittäin havaittu eroa kiusatuksi joutumisessa myöskään, kun verrattiin kielihäiriöryhmään kuuluvia lapsia, jotka kävivät erityiskoulua ja kielihäiriöryhmään kuuluvia lapsia, jotka kävivät tavallista koulua.

Tämän katsauksen perusteella ei siis voida tehdä johtopäätöksiä siitä, että mikään yhteinen tutkimukseen liittyvä tekijä selittäisi sitä, että kolmessa tutkimuksessa ei havaittu kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusatuksi joutumiseen. Otsokoko, tutkittaviin tai kiusaamisen mittaamiseen liittyvät tekijät ovat kuitenkin saattaneet vaikuttaa näiden kolmen tutkimuksen tuloksiin.

4.1.2 Kehityksellisen kielihäiriön yhteys kiusaajana toimimiseen

Toinen hypoteesimme oli, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kiusaavat vertaisiaan useammin kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Suurimmassa osassa tutkimuksista havaittiin hypoteesimme vastaisesti, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö kiusaavat vertaisiaan yhtä usein kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Tutkimuksia, joissa tutkittiin kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusaajana toimimiseen, oli kuitenkin katsauksessa vain viisi. Katsauksen tulokset eivät siis myöskään osoita vahvaa näyttöä sen puolesta, että kehityksellinen kielihäiriö ei olisi yhteydessä kiusaajana toimimiseen.

Tutkimusten väliset erot tuloksissa kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen yhteydestä saattavat liittyä osittain myös käytettyihin menetelmiin, joilla kiusaajana toimimista mitattiin. Kiusaajana toimimista mitattiin itsearviolla kaikissa tutkimuksissa, joissa ei havaittu kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusaajana toimimiseen (Forrest ym., 2018; Kilpatrick ym., 2019; Rennecke ym., 2022; van den Bedem ym., 2018). Yhdessä tutkimuksessa hyödynnettiin kuitenkin lisäksi opettajan arviota kiusaajana toimimisesta (Rennecke ym., 2022) Vain Øksendal ja kumppanit (2022) havaitsivat enemmän kiusaamiskäyttäytymistä lapsilla, joilla oli DLD, verrattuna kontrolliryhmän lapsilla. Tässä tutkimuksessa kiusaamista mitattiin

vanhemman arviolla, ja tarkkaamattomuusoireiden sekä ylivilkkauksen yhteys kiusaamiseen oli kontrolloitu.

Kiusaajana toimimisen mittaaminen itsearviointimenetelmillä saattoi osittain vaikuttaa siihen, ettei kaikissa tutkimuksissa havaittu kehityksellisen kielihäiriön yhteyttä kiusatuksi joutumiseen. Kiusaajana toimimista ei nimittäin välttämättä raportoida yhtä paljon itsearviointiin perustuvilla menetelmillä kuin esimerkiksi vertaisten arvioon perustuvilla menetelmillä (Branson & Cornell, 2009; Cole ym., 2006). Tämä saattaa selittyä esimerkiksi kielteisten seurauksien pelolla sekä sillä, ettei kiusaajana toimiminen ole sosiaalisesti hyväksyttävää.

4.1.3 Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen yhteyteen vaikuttavat yksilötekijät

Kolmas hypoteesimme oli, että kehityksellisen kielihäiriön omaavilla lapsilla olisi lisäksi kielellisistä vaikeuksista erillisiä liitännäisvaikeuksia, jotka saattaisivat altistaa kiusatuksi joutumiselle sekä kiusaajana toimimiselle. Katsauksen perusteella ei kuitenkaan voida tehdä selkeitä johtopäätöksiä siitä, että kielihäiriöryhmän ja kontrolliryhmän välillä havaitut erot kiusatuksi joutumisessa tai kiusaajana toimimisessa liittyisivät siihen, havaittiinko tutkimuksissa ryhmien välillä eroja joissain tietyissä yksilötekijöissä.

On kuitenkin mahdollista, että kiusatuksi joutuminen saattaisi liittyä esimerkiksi heikkoon itsetuntoon tai ulos- ja sisäänpäin suuntautuviin oireisiin lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Tätä oletusta tukee se, että globaalin itsetunnon taso ei eronnut kielihäiriö- ja kontrolliryhmässä kahdessa tutkimuksessa, joissa ei havaittu eroa kiusatuksi joutumisessa näiden ryhmien välillä (Kilpatrick ym., 2019; Lindsay ym., 2008). Toisaalta itsetuntoa ei mitattu tutkimuksissa, joissa kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen välinen yhteys havaittiin. Lisäksi heikko itsetunto saattaa olla myös kiusatuksi joutumisen seuraus (Overbeek ym., 2010), joten on myös mahdollista, että itsetunnon taso ei eronnut näissä tutkimuksissa kielihäiriö- ja kontrolliryhmän välillä, koska ryhmien välillä ei ollut myöskään eroa kiusatuksi joutumisessa. Itsetunnon lisäksi Kilpatrickin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksessa myöskään ulos- ja sisäänpäin suuntautuvien oireiden taso ei eronnut kielihäiriö- ja kontrolliryhmässä. Toisaalta toisessa tutkimuksessa, jossa ei havaittu ryhmien välillä eroa näiden oireiden tasossa, havaittiin kuitenkin ero kiusatuksi joutumisessa (Redmond, 2011).

Oletimme myös, että joidenkin yksilötekijöiden yhteys kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen olisi erilainen lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kuin heidän tyypillisesti

kehittyvillä vertaisillaan. Vain neljässä katsaukseen otetussa tutkimuksessa yksilötekijöiden yhteyttä kiusaamiseen tutkittiin kielihäiriöryhmän lisäksi myös tyypillisesti kehittyvien lasten kontrolliryhmällä (Knox & Conti-Ramsden, 2007; Lindsay ym., 2008; Redmond, 2011; van den Bedem ym., 2018).

Vaikka kaikissa näissä tutkimuksissa tutkittiin eri yksilötekijöitä kiusatuksi joutumisen näkökulmasta, hypotesimme mukaisesti joidenkin tutkittujen yksilötekijöiden yhteys kiusatuksi joutumiseen erosi kehityksellisen kielihäiriön omaavien lasten ja tyypillisesti kehittyvien lasten välillä. Tutkimusten tulosten perusteella voidaan todeta, että omien tunteiden parempi ymmärtäminen saattaa vähentää kiusatuksi joutumisen riskiä enemmän niillä lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kun verrataan tyypillisesti kehittyviin lapsiin (van den Bedem ym., 2018). Myös käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyvät oireet ja sosiaalisten suhteiden ongelmat lisäävät mahdollisesti kiusatuksi joutumisen riskiä enemmän lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, verrattuna tyypillisesti kehittyviin lapsiin (Knox & Conti-Ramsden, 2007). Samankaltaisesti hyperaktiivisuus saattaa lisätä kiusatuksi joutumisen riskiä enemmän lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kuin tyypillisesti kehittyvillä lapsilla (Redmond, 2011).

Tulosten perusteella ei kuitenkaan voida vielä todeta, että mikään yksittäinen yksilöön liittyvä ominaisuus olisi erityinen kiusatuksi joutumiselle altistava tai siltä suojaava tekijä lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Nämä neljä tutkimusta keskittyivät eri yksilötekijöiden tarkasteluun, eikä riittävää tutkimusnäyttöä siksi ole. Tutkimuksissa esiin nousevat yksilötekijät vaativat siis laajempaa ja perusteellisempaa tutkimusta tulevaisuudessa.

Vain yhdessä katsauksen tutkimuksessa tutkittiin yksilötekijöiden yhteyttä kiusaajana toimimiseen (van den Bedem ym., 2018). Tässä tutkimuksessa havaittiin aiemman tutkimustiedon kanssa yhteneväisesti (Quan ym., 2024), että korkeat vihan tuntemukset selittivät kiusaajana toimimista. Yhteys oli kuitenkin samanlainen kielihäiriöryhmässä kuin tyypillisesti kehittyvien kontrolliryhmässä. Emme siis saaneet tukea hypotesillemme, että joidenkin yksilötekijöiden yhteys kiusaajana toimimiseen olisi erilainen lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kuin heidän tyypillisesti kehittyvillä vertaisillaan.

4.2 Vahvuudet ja rajoitukset

Kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen välisestä yhteydestä on tehty suhteellisen vähän tutkimusta, eikä aiheesta ole tehty yhtäkään systemaattista kirjallisuuskatsausta ennen tätä

katsausta. Riittävän laajan aineiston takaamiseksi tutkimukseen sisällytettiin seitsemän tutkimusartikkelia, joissa kielellisiä vaikeuksia ei ollut nimetty kehitykselliseksi kielihäiriöksi tai kielelliseksi erityisvaikeudeksi. Nämä tutkimukset otettiin kuitenkin mukaan, koska kehityksellisestä kielihäiriöstä käytetyssä termistössä ja diagnostisissa kriteereissä on niin paljon vaihtelua, ettei näissä artikkeleissa tutkittua ilmiötä voitu rajata kehityksellisen kielihäiriön ulkopuolelle.

Kehityksellisen kielihäiriön diagnostiset kriteerit ovat muuttuneet viime vuosina. Nykyään käytettäväksi suositeltavaa DLD-termiä käytettiin vain viidessä tämän katsauksen tutkimuksista (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Kilpatrick ym., 2019; Oncioiu ym., 2024; Sureda-Garcia ym., 2021; van den Bedem ym., 2018). Vastaavasti vain kolmessa tutkimuksessa mainittiin, että kielihäiriöryhmän kriteereinä käytettiin CATALISE-suosituksiin perustuvia kriteereitä (Aguilar-Mediavilla ym., 2024; Esteller-Cano ym., 2022; Sureda-Garcia ym., 2021). Näin ollen suurin osa katsauksen artikkeleista ei käsittele kehityksellistä kielihäiriötä täysin nykyisiä suosituksia vastaavasti.

Myös kielellisten vaikeuksien mittaustavat sekä se, millaisin kriteerein kielihäiriöryhmään muodostaminen oli tehty, vaihteli suuresti tutkimusten välillä. Joissain tutkimuksissa ei tehty varsinaista kielellisten taitojen arviointia tai arvioitiin vain yksittäisiä kielen osa-alueita. Lisäksi arvio kielellisistä vaikeuksista saattoi joissain tutkimuksissa perustua vain vanhemman arvioon tai seulontamenetelmän tuloksiin, mikä ei välttämättä anna luotettavaa kuvaa kielellisistä vaikeuksista. Osassa tutkimuksista arvio heikommista kielellisistä taidoista oli ulkopuolisen ammattilaisen tekemä tai ryhmään valittiin koulutuksellisen sijoituksen perusteella, mutta heikompia kielellisiä taitoja ei varmistettu tutkijoiden toimesta.

Tutkimusten välillä oli myös vaihtelua sen suhteen, miten kiusatuksi joutumisen riskiä tai kiusaajana toimimista oli mitattu, sekä millaisia koulukiusaamisen muotoja oli tutkittu. Osassa tutkimuksista mitattiin kiusaamista yksittäisillä kysymyksillä tai tutkijoiden muokkaamalla kyselymenetelmillä, joiden validiteetista ja reliabiliteetista ei ole saatavilla tietoa.

Vaihtelu kehityksellisestä kielihäiriöstä käytetyssä termistössä ja kehityksellisen kielihäiriön sekä kiusaamisen määritelmissä ja mittausten menetelmissä saattoi heikentää katsauksen validiteettia. Lisäksi nämä tekijät vaikeuttivat johdonmukaisten ja luotettavien johtopäätösten tekoa tässä katsauksessa. Katsauksen luotettavuuteen saattoivat vaikuttaa myös tutkimusten koeasetelmiin liittyvät tekijät, kuten joidenkin tutkimusten pienet otoskoot sekä yhdessä tutkimuksessa hyödynnetty retrospektiivinen tutkimusasetelma.

Toisaalta vaihtelu kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen määritelmässä oli myös katsauksen vahvuus, sillä näin ilmiöitä pystyttiin tarkastelemaan laajasti. Katsauksessa käsiteltiin kiusaamisen eri muotoja sekä kiusatun että kiusaajan roolin näkökulmasta. Kaikissa tutkimuksissa kielellisiä vaikeuksia ei ollut määritelty kehitykselliseksi kielihäiriöksi, joten näissä tutkimuksissa saattoi olla kyse myös kehityksellistä kielihäiriötä lievemmistä kielellisistä vaikeuksista. Tämän takia tulos kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen välisestä yhteydestä voisi olla yleistettävissä myös muihin kielellisiin vaikeuksiin. Tämän katsauksen tulosten perusteella jatkotutkimusta voidaan tulevaisuudessa kohdistaa kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen välisen yhteyden näkökulmasta olennaisiin asioihin.

4.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Katsauksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että lapset, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kokevat todennäköisesti enemmän kiusatuksi joutumista kuin heidän tyypillisesti kehittyvät vertaisensa. Kehityksellisen kielihäiriön yhteydestä kiusatuksi joutumiseen tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta, jossa kiusatuksi joutumista tutkitaan lapsilla, jotka täyttävät nykykäsityksen mukaiset kehityksellisen kielihäiriön kriteerit. Tämän katsauksen kaikissa tutkimuksissa ei nimittäin ollut kyse kehityksellisestä kielihäiriöstä sellaisena kuin se CATALISE-suositusten mukaan nykyään käsitetään. Myös kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaajana toimimisen välisestä yhteydestä tarvitaan lisää tutkimusta, sillä tämän katsauksen perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä tästä yhteydestä.

Myös tutkimusta siitä, millaiset yksilötekijät vaikuttavat kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen väliseen yhteyteen, tarvitaan lisää. Tämän katsauksen perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä tiettyjen yksilötekijöiden vaikutuksesta kiusatuksi joutumiseen tai kiusaajana toimiseen lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Koska tämän katsauksen perusteella vaikuttaa siltä, että kehityksellinen kielihäiriö on yhteydessä erityisesti kiusatuksi joutumiseen, olisi kuitenkin tärkeää tunnistaa erityisesti tähän yhteyteen vaikuttavia yksilötekijöitä. Näin voitaisiin löytää yksilötekijöitä, jotka suojaavat erityisesti lapsia, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kiusatuksi joutumiselta. Tämän katsauksen perusteella kiinnostavia yksilötekijöitä jatkotutkimukseen saattaisivat olla esimerkiksi itsetunto, sosioemotionaaliset taidot sekä sisäänpäin ja ulospäin suuntautuvat oireet.

Moni tutkimus on keskittynyt tarkastelemaan yksilötekijöitä vain lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, kuitenkin tutkimatta samoja yksilötekijöitä tyypillisesti kehittyvällä kontrolliryhmällä. Myös nimenomaan kiusaajana toimimiseen mahdollisesti

vaikuttavista yksilötekijöistä tehty tutkimus on vähäistä. Tulevaisuudessa luotettavamman tutkimustiedon varmistamiseksi olisi suositeltavaa tutkia tiettyjen yksilötekijöiden vaikutusta kiusatuksi joutumiseen ja kiusaajana toimimiseen, sekä lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, että myös heidän tyypillisesti kehittyvillä vertaisillaan.

Tämä katsaus ei keskittynyt yksilötekijöihin, joiden yhteyttä kiusaamiseen tutkittiin vain lapsilla, joilla oli kehityksellinen kielihäiriö. Olemassa olevasta tutkimuksesta voitaisiin kuitenkin tehdä myös katsaus, jossa tällaiset yksilötekijät huomioitaisiin. Tällaisia tutkimuksia on enemmän ja myös näin voitaisiin tunnistaa kehityksellisen kielihäiriön omaavien lasten joukosta ryhmät, jotka ovat erityisessä riskissä kiusatuksi joutumiselle. Lisäksi olisi hyödyllistä tutkia kiusatuksi joutumisen ja kiusaajana toimimisen samanaikaisuutta sekä siihen liittyviä yksilötekijöitä lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Jatkotutkimuksessa suositellaan tutkimaan kehityksellisen kielihäiriön ja kiusaamisen yhteyttä sekä tähän yhteyteen vaikuttavia yksilötekijöitä lapsilla, jotka täyttävät nykykäsityksen mukaiset kehityksellisen kielihäiriön kriteerit. Lisäksi suositellaan hyödyntämään tutkimusmenetelmiä, joilla on vahva validiteetti ja reliabiliteetti.

4.4 Sovellusehdotukset

Tulos kehityksellisen kielihäiriön yhteydestä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen on olennainen kiusaamisen interventioden ja kehityksellisen kielihäiriön kuntoutuksen näkökulmasta. Lisäksi tulos on olennainen myös muiden kielellisten vaikeuksien kuntoutuksen näkökulmasta, sillä tulos kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen välisestä yhteydestä saattaa olla yleistettävissä myös muihin kielellisiin vaikeuksiin.

On tärkeää, että kehityksellisen kielihäiriön tai kielellisiä vaikeuksia omaavien lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset, kuten opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja puheterapeutit, ovat tietoisia kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen yhteydestä. Jotta kiusatuksi joutumista voitaisiin ehkäistä ja kiusaamisen interventioita voitaisiin toteuttaa mahdollisimman tehokkaasti, olisi tärkeää tunnistaa lapset, joita kiusataan, sekä lapset, jotka ovat erityisessä riskissä joutua kiusatuiksi.

Opettajilla, varhaiskasvatuksen lastenhoitajilla ja puheterapeuteilla on tärkeä rooli kiusatuksi joutumisen tunnistamisessa lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, koska on mahdollista, että kehityksellisen kielihäiriön omaavat lapset eivät raportoi kiusatuksi joutumistaan todellisuutta vastaavasti (Rennecke ym., 2022; Sureda-Garcia ym., 2021). Tämä voi selittyä

esimerkiksi sillä, että lapset eivät tunnista etenkin kiusaamisen verbaalisia muotoja yhtä hyvin kuin tyypillisesti kehittyvät lapset. Myös kiusaamisen arviointiin käytettyjen menetelmien soveltuvuus lapsille, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, saattaa vaikuttaa siihen, miten kehityksellisen kielihäiriön omaavat lapset raportoivat kiusatuksi joutumista. Kiusaamisen tunnistamiseksi olisi siis tärkeää käyttää kielihäiriön omaaville lapsille soveltuvia menetelmiä sekä kehittää mahdollisesti uusia.

Myös kehityksellisen kielihäiriön ja kielellisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen ja kuntoutus on tärkeää, sillä siten voidaan mahdollisesti ehkäistä kiusatuksi joutumista lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö tai muita kielellisiä vaikeuksia. Paremmat kielelliset taidot ovat yhteydessä parempiin sosioemotionaalisiin taitoihin (Beck ym., 2012; Wieczorek ym., 2025), jotka saattavat puolestaan vähentää riskiä joutua kiusatuksi, sillä heikot sosioemotionaaliset taidot ovat yhteydessä lisääntyneeseen kiusatuksi joutumiseen (Cook ym., 2010; Habashy Hussein, 2013; Jiang & Shi, 2024). Vaikka kielellisten taitojen ja sosioemotionaalisten taitojen kehittymisen syy-seuraussuhteista ei ole varmuutta (Beck ym., 2012; Wieczorek ym., 2025), vahvistamalla kielellisiä taitoja voidaan mahdollisesti vaikuttaa myös sosioemotionaalisten taitojen kehittymiseen. Tämä voi puolestaan vähentää myös kiusatuksi joutumisen riskiä.

Kehityksellisen kielihäiriön kuntoutuksessa voitaisiin keskittyä myös suoraan yleisten kiusatuksi joutumiselta suojaavien tekijöiden vahvistamiseen, joita saattavat olla esimerkiksi hyvät sosiaaliset taidot (Cook ym., 2010) ja itsetunto (Mullan ym., 2023). Lisäksi olisi tärkeää keskittyä niihin tekijöihin, jotka ovat erityisiä kiusatuksi joutumiselta suojaavia ja sille altistavia tekijöitä lapsilla, joilla on kehityksellinen kielihäiriö. Vielä ei ole kuitenkaan selvää, mitkä yksilöön ja ympäristöön liittyvät ominaisuudet vaikuttavat kehityksellisen kielihäiriön ja kiusatuksi joutumisen väliseen yhteyteen. Jatkotutkimuksessa olisi tärkeää tunnistaa näitä yksilöön ja ympäristöön liittyviä ominaisuuksia, jotta niihin vaikuttamalla voitaisiin vähentää kehityksellisen kielihäiriön omaavien lasten riskiä joutua kiusatuksi.

Lisäksi on tärkeää, että ammattilaiset, kuten opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja puheterapeutit, tukevat kehityksellisen kielihäiriön omaavien lasten osallistumista vuorovaikutustilanteisiin. Näiden lasten osallistumista vuorovaikutustilanteisiin on tärkeää tukea, sillä kommunikoinnin vaikeudet saattavat estää heidän osallistumistaan niihin ja vaikuttaa siten kielteisesti myös heidän mahdollisuuksiinsa harjoitella sosiaalisia taitoja (Redmond & Rice, 1998).

Lähteet

Systemaattiseen katsaukseen sisältyvät tutkimukset on merkitty tähdellä (*).

- *Aguilar-Mediavilla, E., Sanchez-Azanza, V. A., Valera-Pozo, M., Sureda-García, I., & Adrover-Roig, D. (2024). The informant matters: Differences in bullying victim categorization rates assessed with self- and peer-reports in children with developmental language disorder and reading difficulties. *Research in Developmental Disabilities, 149*, 104747. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2024.104747>
- American Psychiatric Association (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th edn), DSM-IV. Washington, DC. https://www.physio-pedia.com/images/1/1b/Diagnostic_and_statistical_manual_of_mental_disorders_DS_M-5_%28_PDFDrive.com_%29.pdf
- Ariani, T. A., Putri, A. R., Firdausi, F. A., & Aini, N. (2025). Global prevalence and psychological impact of bullying among children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders, 385*, 119446. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2025.119446>
- Barry, J. G., Yasin, I., & Bishop, D. V. M. (2007). Heritable risk factors associated with language impairments. *Genes, Brain, and Behavior, 6*(1), 66–76. <https://doi.org/10.1111/j.1601-183X.2006.00232.x>
- Beck, L., Kumschick, I. R., Eid, M., & Klann-Delius, G. (2012). Relationship between language competence and emotional competence in middle childhood. *Emotion, 12*(3), 503–514. (2011-28772-001). <https://doi.org/10.1037/a0026320>
- Bishop, D. V. M. (2003). Genetic and environmental risks for specific language impairment in children. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology, Selected Extended Abstracts from the 8th International Congress of Paediatric Otorhinolaryngology, 67*, S143–S157. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2003.08.014>

- Bishop, D. V. M. (2006). What Causes Specific Language Impairment in Children? *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), 217–221. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2006.00439.x>
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & Consortium, (2016). CATALISE: A Multinational and Multidisciplinary Delphi Consensus Study. Identifying Language Impairments in Children. Identifying Language Impairments in Children. *PloS One*, 11(7), e0158753. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0158753>
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & Consortium, and the C.-2. (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068–1080. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12721>
- Branson, C. E., & Cornell, D. G. (2009). A comparison of self and peer reports in the assessment of middle school bullying. *Journal of Applied School Psychology*, 25(1), 5–27. (2009-02880-002). <https://doi.org/10.1080/15377900802484133>
- Cole, J. C. M., Cornell, D. G., & Sheras, P. (2006). Identification of School Bullies by Survey Methods. *Professional School Counseling*, 9(4), 305–313. (2006-04382-007). <https://doi.org/10.5330/prsc.9.4.wh4n8n4051215334>
- *Conti-Ramsden, G., & Botting, N. (2004). Social Difficulties and Victimization in Children With SLI at 11 Years of Age. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(1), 145–161. (2005-02107-013). [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2004/013\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2004/013))
- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A meta-analytic investigation. *School Psychology Quarterly*, 25(2), 65–83. (2010-14197-002). <https://doi.org/10.1037/a0020149>

- Currie, Candace, Zanotti, Cara, Morgan, Antony, Currie, Dorothy, de Looze, Margaretha et al. (2012). Social determinants of health and well-being among young people: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2009/2010 survey. World Health Organization. Regional Office for Europe.
- Ebbels, S. (2014). Introducing the SLI debate. *International Journal of Language & Communication Disorders*. 49(4), 377-380. <https://dx-doi-org.ezproxy.utu.fi/2443/10.1111/1460-6984.12119>
- *Esteller-Cano, À., Buil-Legaz, L., López-Penadés, R., Aguilar-Mediavilla, E., & Adrover-Roig, D. (2022). Retrospective bullying trajectories in adults with self-reported oral language difficulties. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 57(3), 578–592. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12708>
- *Forrest, C. L., Gibson, J. L., Halligan, S. L., & St Clair, M. C. (2018). A longitudinal analysis of early language difficulty and peer problems on later emotional difficulties in adolescence: Evidence from the Millennium Cohort Study. *Autism & Developmental Language Impairments*, 3, 2396941518795392. <https://doi.org/10.1177/2396941518795392>
- Forrest, C. L., Gibson, J. L., Halligan, S. L., & St Clair, M. C. (2020). A cross-lagged analysis of emotion regulation, peer problems, and emotional problems in children with and without early language difficulties: Evidence from the millennium cohort study. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 63(4), 1227–1239. (2020-39756-022). https://doi.org/10.1044/2020_JSLHR-19-00188
- Habashy Hussein, M. (2013). The social and emotional skills of bullies, victims, and bully–victims of Egyptian primary school children. *International Journal of Psychology*, 48(5), 910–921. (90137599). <https://doi.org/10.1080/00207594.2012.702908>

- Hart, K. I., Fujiki, M., Brinton, B., & Hart, C. H. (2004). The Relationship Between Social Behavior and Severity of Language Impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(3), 647–662. (2005-02112-013). [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2004/050\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2004/050))
- Haynie, D. L., Nansel, T., Eitel, P., Crump, A. D., Saylor, K., Yu, K., & Simons-Morton, B. (2001). Bullies, victims, and bully/victims: Distinct groups of at-risk youth. *The Journal of Early Adolescence*, 21(1), 29–49. (2001-14177-002). <https://doi.org/10.1177/0272431601021001002>
- Imuta, K., Song, S., Henry, J. D., Ruffman, T., Peterson, C., & Slaughter, V. (2022). A meta-analytic review on the social–emotional intelligence correlates of the six bullying roles: Bullies, followers, victims, bully-victims, defenders, and outsiders. *Psychological Bulletin*, 148(3–4), 199–226. (2022-80213-003). <https://doi.org/10.1037/bul0000364>
- Jadambaa, A., Thomas, H. J., Scott, J. G., Graves, N., Brain, D., & Pacella, R. (2020). The contribution of bullying victimisation to the burden of anxiety and depressive disorders in Australia. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 29. (2022-27157-001). <https://doi.org/10.1017/S2045796019000489>
- Jiang, C., & Shi, J. (2024). The relationship between bullying victimization and problematic behaviors: A focus on the intrapersonal emotional competence and interpersonal social competence. *Child Abuse & Neglect*, 152, 106800. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106800>
- Kaltiala-Heino, R., Fröjd, S., & Marttunen, M. (2010). Involvement in bullying and depression in a 2-year follow-up in middle adolescence. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 19(1), 45–55. <https://doi.org/10.1007/s00787-009-0039-2>

- Kaukiainen, A., Björkqvist, K., Lagerspetz, K., Österman, K., Salmivalli, C., Rothberg, S., & Ahlbom, A. (1999). The relationships between social intelligence, empathy, and three types of aggression. *Aggressive Behavior*, 25(2), 81–89. (1999-10358-001).
[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-2337\(1999\)25:2](https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-2337(1999)25:2)
- Kelly, E. V., Newton, N. C., Stapinski, L. A., Slade, T., Barrett, E. L., Conrod, P. J., & Teesson, M. (2015). Suicidality, internalizing problems and externalizing problems among adolescent bullies, victims and bully-victims. *Preventive Medicine*, 73, 100–105. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2015.01.020>
- *Kilpatrick, T., Leitão, S., & Boyes, M. (2019). Mental health in adolescents with a history of developmental language disorder: The moderating effect of bullying victimisation. *Autism & Developmental Language Impairments*, 4. (2019-82117-001).
<https://doi.org/10.1177/2396941519893313>
- *Knox, E., & Conti-Ramsden, G. (2003). Bullying risks of 11-year-old children with specific language impairment (SLI): Does school placement matter? *International Journal of Language & Communication Disorders*, 38(1), 1–12. (2003-04590-001).
<https://doi.org/10.1080/13682820304817>
- *Knox, E., & Conti-Ramsden, G. (2007). Bullying in young people with a history of specific language impairment (SLI). *Educational and Child Psychology*, 24(4), 130–141. (2008-03074-011).
- *Lindsay, G., Dockrell, J. E., & Mackie, C. (2008). Vulnerability to bullying in children with a history of specific speech and language difficulties. *European Journal of Special Needs Education*, 23(1), 1–16. (2008-00628-001).
<https://doi.org/10.1080/08856250701791203>
- Matthews, T., Caspi, A., Danese, A., Fisher, H. L., Moffitt, T. E., & Arseneault, L. (2022). A longitudinal twin study of victimization and loneliness from childhood to young

- adulthood. *Development and Psychopathology*, 34(1), 367–377. (2020-77375-001).
<https://doi.org/10.1017/S0954579420001005>
- Mullan, V. M. R., Golm, D., Juhl, J., Sajid, S., & Brandt, V. (2023). The relationship between peer victimisation, self-esteem, and internalizing symptoms in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *PLoS ONE*, 18(3). (2023-60887-001).
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282224>
- Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., Vamvakas, G., & Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: Evidence from a population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57(11), 1247–1257. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>
- Olweus, D. (1994). Annotation: Bullying at school: Basic facts and effects of a school based intervention program. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 35(7), 1171–1190. (1995-11543-001). <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01229.x>
- Olweus, D. (2013). School Bullying: Development and Some Important Challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(Volume 9, 2013), 751–780.
<https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185516>
- *Oncioiu, S. I., Nation, K., Lim, K. X., Pingault, J., & Bowes, L. (2024). Concurrent and longitudinal associations of developmental language disorder with peer victimization in adolescence: Evidence from a co-twin study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 65(10), 1283–1298. (2024-60677-001). <https://doi.org/10.1111/jcpp.13969>
- Overbeek, G., Zeevalkink, H., Vermulst, A., & Scholte, R. H. J. (2010). Peer victimization, self-esteem, and ego resilience types in adolescents: A prospective analysis of person-context interactions. *Social Development*, 19(2), 270–284. (2010-05419-003).
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2008.00535.x>

- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and sexual harassment during the transition to middle school. *Educational Psychologist*, 37(3), 151–163. (2004-19033-002).
https://doi.org/10.1207/S15326985EP3703_2
- Pichel, R., Foody, M., O'Higgins Norman, J., Feijóo, S., Varela, J., & Rial, A. (2021). Bullying, Cyberbullying and the Overlap: What Does Age Have to Do with It? *Sustainability*, 13(15), 8527. <https://doi.org/10.3390/su13158527>
- Quan, F., Huang, J., Li, H., & Zhu, W. (2024). Longitudinal relations between bullying victimization and aggression: The multiple mediation effects of anger rumination and hostile automatic thoughts. *PsyCh Journal*, 13(5), 849–859. (2024-78952-001).
<https://doi.org/10.1002/pchj.760>
- *Redmond, S. M. (2011). Peer victimization among students with specific language impairment, attention-deficit/hyperactivity disorder, and typical development. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 42(4), 520–535. (2011-22915-009). [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2011/10-0078\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2011/10-0078))
- Redmond, S. M., & Rice, M. L. (1998). The socioemotional behaviors of children with SLI: Social adaptation or social deviance? *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 41(3), 688–700. (1998-04152-016). <https://doi.org/10.1044/jslhr.4103.688>
- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., Boelen, P. A., van der Schoot, M., & Telch, M. J. (2011). Prospective linkages between peer victimization and externalizing problems in children: A meta-analysis. *Aggressive Behavior*, 37(3), 215–222. (2012-11004-001).
<https://doi.org/10.1002/ab.20374>
- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., & Telch, M. J. (2010). Peer victimization and internalizing problems in children: A meta-analysis of longitudinal studies. *Child Abuse & Neglect*, 34(4), 244–252. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.07.009>

- *Rennecke, L., Ronniger, P., Petermann, F., & Melzer, J. (2022). History of bullying and victimisation behaviour of children with language disorders and maternal burden. *International Journal of Disability, Development and Education*, 69(3), 770–780. (2022-57476-003). <https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1738010>
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior, Special Issue on Group Processes and Aggression*, 15(2), 112–120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K., Björkqvist, K., Österman, K., & Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior*, 22(1), 1–15. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-2337\(1996\)22:1%3C1::AID-AB1%3E3.0.CO;2-T](https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-2337(1996)22:1%3C1::AID-AB1%3E3.0.CO;2-T)
- *Savage, R. (2005). Friendship and Bullying Patterns in Children Attending a Language Base in a Mainstream School. *Educational Psychology in Practice*, 21(1), 23–36. (2005-04521-002). <https://doi.org/10.1080/02667360500035140>
- Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Foniatri ry:n ja Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen asettama työryhmä (2019). Kehityksellinen kielihäiriö (kielellinen erityisvaikeus, lapset ja nuoret). Käypä hoito -suositus. <https://www.kaypahoito.fi/hoi50085>. Viitattu 9.4.2026
- *Sureda-Garcia, I., Valera-Pozo, M., Sanchez-Azanza, V., Adrover-Roig, D., & Aguilar-Mediavilla, E. (2021). Associations between self, peer, and teacher reports of victimization and social skills in school in children with language disorders. *Frontiers in Psychology*, 12. (2022-10977-001). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.718110>
- Sutton, J., Smith, P. K., & Swettenham, J. (1999). Social cognition and bullying: Social inadequacy or skilled manipulation? *British Journal of Developmental Psychology*, 17(3), 435–450. (1999-11759-008). <https://doi.org/10.1348/026151099165384>

- Swearer, S. M., & Hymel, S. (2015). Understanding the psychology of bullying: Moving toward a social-ecological diathesis–stress model. *American Psychologist*, 70(4), 344–353. (2015-20405-006). <https://doi.org/10.1037/a0038929>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2011) ICD-10-tautiluokitus.
<https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/036d526c-af29-474f-91c3-15394618d000/content>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2006–2025). Kouluterveyskyselyiden tulokset.
- UNESCO. (2019). Behind the numbers: Ending school violence and bullying.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483>
- Vallotton, C., & Ayoub, C. (2011). Use your words: The role of language in the development of toddlers' self-regulation. *Early Childhood Research Quarterly*, 26(2), 169–181.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.09.002>
- Van Daal, J., Verhoeven, L., & Van Balkom, H. (2007). Behaviour problems in children with language impairment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48(11), 1139–1147. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01790.x>
- *van den Bedem, N. P., Dockrell, J. E., van Alphen, P. M., Kalicharan, S. V., & Rieffe, C. (2018). Victimization, bullying, and emotional competence: Longitudinal associations in (pre)adolescents with and without developmental language disorder. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61(8), 2028–2044. (2019-07804-011).
https://doi.org/10.1044/2018_JSLHR-L-17-0429
- van Geel, M., Goemans, A., Zwaanswijk, W., & Vedder, P. (2022). Does peer victimization predict future suicidal ideation? A meta-analysis on longitudinal studies. *Aggression and Violent Behavior*, 64, 101577. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101577>
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., De Winter, A. F., Verhulst, F. C., & Ormel, J. (2005). Bullying and Victimization in Elementary Schools: A Comparison of Bullies,

- Victims, Bully/Victims, and Uninvolved Preadolescents. *Developmental Psychology*, 41(4), 672–682. (2005-08221-008). <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.4.672>
- Wang, M. V., Aarø, L. E., & Ystrom, E. (2018). Language delay and externalizing problems in preschool age: A prospective cohort study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 46(5), 923–933. (2018-01450-001). <https://doi.org/10.1007/s10802-017-0391-5>
- Webster, R. I., & Shevell, M. I. (2004). Topical Review: Neurobiology of Specific Language Impairment. *Journal of Child Neurology*, 19(7), 471–481. <https://doi.org/10.1177/08830738040190070101>
- Wieczorek, K., DeGroot, M., Ganshorn, H., & Graham, S. A. (2025). Connecting Language Abilities and Social Competence in Children: A Meta-Analytic Review. *Child Development*, 96(3), 930–946. <https://doi.org/10.1111/cdev.14218>
- World Health Organization. (2019). International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision, ICD-10. <https://icd.who.int/browse10/2019/en>. Viitattu 14.4.2026.
- World Health Organization. (2026). International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 11th, ICD-11. <https://icd.who.int/browse/2026-01/mms/en>. Viitattu 15.4.2026.
- Zych, I., Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2019). Empathy and callous–unemotional traits in different bullying roles: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(1), 3–21. (2018-65660-001). <https://doi.org/10.1177/1524838016683456>
- *Øksendal, E., Brandlistuen, R. E., Holte, A., & Wang, M. V. (2019). Peer-victimization of young children with developmental and behavioral difficulties—A population-based study. *Journal of Pediatric Psychology*, 44(5), 589–600. (2019-31714-008). <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsy112>

*Øksendal, E., Brandlistuen, R. E., Wolke, D., Helland, S. S., Holte, A., & Wang, M. V.
(2021). Associations between language difficulties, peer victimization, and bully
perpetration from 3 through 8 years of age: Results from a population-based study.
Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 64(7), 2698–2714. (2021-
80318-018). https://doi.org/10.1044/2021_JSLHR-20-00406

Liitteet

LIITE 1. Hakulausekkeet

PubMed -tietokannassa käytetty hakulauseke:

(bully OR "Bullying"[Mesh] OR victimization OR victimisation OR "perpetrator of bullying" OR "bullying perpetrator" OR "social aggression" OR "peer aggression" OR "relational aggression" OR "cyberbullying" OR "Cyberbullying"[Mesh]) AND ("language disorder" OR "Language Disorders"[Mesh] OR "language impairment" OR "language difficult*" OR "Language Development Disorders"[Mesh] OR "developmental language disorder" OR DLD OR "specific language impairment" OR SLI OR "Specific Language Disorder"[Mesh]) AND (child* OR adolescent OR youth OR "school-age*")*

Muissa tietokannoissa käytetty hakulauseke:

(bully OR victimization OR victimisation OR "perpetrator of bullying" OR "bullying perpetrator" OR "social aggression" OR "peer aggression" OR "relational aggression" OR "cyberbullying") AND ("language impairment" OR "language disorder" OR "language difficult*" OR "developmental language disorder" OR DLD OR "specific language impairment" OR SLI) AND (child* OR adolescent OR youth OR "school-age*

LIITE 2. Käytetyt apuvälineet

Työn tekemiseen on hyödynnetty seuraavia apuvälineitä:

ChatGPT. (2026). OpenAI. GPT-4. Helmikuu 2026. Käytetty hakulausekkeessa käytettyjen termien etsimiseen, helmikuu/2026. <https://chatgpt.com>